ספר

שערי הקדושה

זה ספר לישר האדם לעבודת בוראו הועתק
מכתיבת יד המקובל האלהי כמהר"ר חיים
ויטאל זלה"ה בארץ מצרים ע"י החכם השלם
כמהר"ר אברהם ן' אשר נ"ע .

והוספנו בסוף הספר חדושים נפלאים ונוראים מהגאון
הגדול החסיד המפורסם המקובל אלהי מוהר"ר שמשון
מאסטרפאלי זלה"ה אשר לא הי' מעולמים .

ווארשא

בדפוס ר' פסח לעבענזאהן נ"י

שנת תרל"ו לפ"ק

ШАРЕ ГАКДУШЕ т. е. Святые ворота

Варшава 1876

Въ Типографіи П. ЛЕБЕНСОНА
улица Францишканская N. 1813

Дозволено Цензурою.
Варшава 11 (23) Ноября 1875 г.

הקדמה

אמר הצעיר חיים בכ"ה יוסף ויטאל זלה"ה ראיתי בני עלייה והם מועטים משתוקקים לעלות והסולם נתעלם מעיניהם ויתבוננו בספרי הקדמונים לחפש ולמצוא אורחות חיים את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון. להעלות נפשם אל שרשה העליון ולדבקה בו ית' כי הוא השלימות הנצחי כענין הנביאים שכל ימיהם נדבקו בקונם ומאמצעות הדביקות ההיא שרתה עליהם רוח הקודש להורותם איזה הדרך ישכון אור להאיר עיניהם ברזי תורה כמ"ש דוד המלך ע"ה גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך להדריכם בדרך ישרה ללכת אל עיר מושב המזומן להם עם בני עליה ואחריהם באו החסידים הראשונים הנקראים פרושים ובקשו לנהוג בעקבותיהם של נביאים ולא נודעו ולהתבודד להם במערות צורים ובמדברות ופירשו מדרכי ב"א ומהם פרושים בבתיהם בדמיון הולכי מדברות וכל היום וכל הלילה תמיד לא יחשו להלל את בוראם בעסק תורה ובשירי דוד המלך ע"ה המשמחים את הלב עד אשר תדבק מחשבתם בכח וחשק נמרץ באורות העליונים והתמידו בכך כל ימיהם עד אשר עלו למדרגת רוח הקודש ויתנבאו ולא יספו כמ"ש אונקלוס ולא פסקו. ועם כי לא ראי זה כראי זה לא נמצאו אופני דרכיהם ופרישותיהם איכה יעבדו הקדושים האלה את השי"ת ונעשה כן. וע"כ נתמעטו הלבבות גם הדיעות של הדורות הבאים אחריהם ופסקו בעלי רוח הקודש שעו המה למנוחות עזבו אותנו לאנחות צמאים גם רעבים עד אשר צמת יאוש בלבות בני האדם לתור בחכמה הנפלאה הלזו והם ימצאו שנים שלשה גרגרים בראש אמיר א' מעיר ושנים ממשפחה מבקשים מים ואין כי נסתם כל חזון לסיבת אשר לא כתוב בספר אופן מעשהו להתקרב לגשת אל הקודש פנימה. ויש מהם אשר היו משביעים בכח שמות הקודש אל המלאכים ויקוו לאור והנה חשך כי היו מלאכים תחתונים מאד ממונים על עבודת העה"ז והם מורכבים מטוב ורע הן עצמן לא ישיגו האמת והאורות העליונים ומגלין להם דברי תערובות טוב ורע אמת ושקר ודברים בטלים בעניני רפואות וחכמת הכימי"א ופעולות קמיען והשבעות וגם אלה ביין שגו ובשכר תעו מי יתן והי' לבבם זה לעסוק בתורה ובמצות ויטאו קל וחומר מאותן ארבעה גדולי ישראל שנכנסו לפרדס לא נמלט מהם איש כי אם ההוא סבא חסידא רבי עקיבא ואף הוא בקשו מלאכי השרת לדחפו לולא ה' עזרתה לו נכנס בשלום ויצא בשלום:

והאמת כי הם בקשו מדרגות גדולות קרובות אל הנבואה וע"כ נסתכנו קצתם. ואנחנו הלואי שנזכה אל רוח הקודש מועט כענין גילוי אליהו ז"ל אשר רבים זכו אליו כמפורסם וכענין גילוי נשמות הצדיקים כנזכר הרבה פעמים בספר התיקונים ולא עוד כי גם בזמנינו זה ראיתי אישים קדושים זכו. לכל זה ויש אשר נפשו עצמה בהזדככה במאד מאד התגלה לאדם ותנהיגהו בכל דרכיו וכל אלה הדרכים קרובים ישיגו אף בזמנינו זה אל הראויים אליהם. אך אמנם צריך הבחנה גדולה ונסיונות רבים לעמוד על האמת אולי רוח אחרת היתה עמו בלתי טהור וכל זה יתבאר בחלק הג' בשער הה'. לכן הציקתני רוח בטני להעיר לפרושי' ולתמוך בימינם להורות להם הדרך ילכו בה וע"כ חברתי חיבור זה קטן הכמות ורב האיכות למשכילים יזהירו וקראתיו שערי קדושה ובו אבאר סתרים לא שערום הראשונים אשר היו לפנינו כי אני קבלתים מפה איש קדוש מלאך ה' צבאות מורי האר"י לוריא זלה"ה ולהיותם רזי עולם ותעלומות סתרים אגלה טפח ואכסה אלפים אמה ואפתח בדוחק שערי הקדושה כמחט סדקית ומי שיהיה ראוי יזכה להכנס לפני ולפנים וה' הטוב לא ימנע טוב להולכים בתמים. וחילקתיו לד' חלקים. החלק הא' בהנהגת דרך החסידות והפרישות המביאה לידי רוח הקודש ויתחלק גם הוא לו' שערים. החלק הב' בתוכחות ובביאור העונש והשכר של מצות עשה ומצות לא תעשה ונחלק לז' שערים. והחלק הג' בהנהגת השגת רוח הקודש עצמו ויתחלק לשמונה שערים. והחלק הד' באופני הייחודים עצמם אשר על ידם יושג רוח הקודש כאשר בחנתי ונסיתי ונתאמתו מזיוו ואכתוב פרטן דרך השבון סימנים וזהו החלי בעז"ה:

החלק הא' יתחלק לו' שערים . הא' להודיע גודל הפגם ע"י חטאת האדם בענין המצות · הב' בפגם הנמשך ע"י מדות המגונות · הג' בביאור שם צדיק או חסיד . הד' בביאור מדריגת הצדיק בפרטות . הה' בביאור מדרגת החסידות בפרטות · הו' בביאור הנהגת החסידים בדרך קצרה מאד כוללת כל השערים אשר בחלק הזה :

השער הא' בביאור הפגם ע"י חטאת האדם בענין המצות אשכילך ואורך כמה גדלה דעת האדם בעשותו אחת מכל מצות ה' שס"ה מצות אשר לא תעשינה או

במנעו מלקיים אחת מרמ"ח מ"ע אשר נצטוה לעשותן . נודע אל בעלי מדע כי גוף האדם אינו האדם אבל הוא ענין לבוש אחד מתלבש בו נפש השכלית אשר הוא האדם עצמו בעודו בעה"ז ואחר הפטירה יופשט מעליו הלבוש הזה ויתלבש בלבוש זך ונקי רוחני וכמ"ש הסירו הבגדים הצואים כו' והלבש אותך מחלצות הוא הנקרא חלוקא דרבנן וכמו שלבוש גוף האדם שעשו האומן בתבנית אברי הנפש (הגוף) כן עשה הוא ית' את הגוף שהוא לבוש הנפש בתבנית דיוקן הנפש ברמ"ח איברים ולהם שס"ה גידים המקשרים את האברים ולהמשיך על ידם הדם והחיות מאבר אל אבר בדמיון צנורות . ואחר יצירת הגוף נפח בו נפש היה כלולה מרמ"ח אברים רוחנים ושס"ה גידים ויתלבשו תוך רמ"ח אברים ושס"ה גידים של הגוף ואז פועלים אברי הנפש פעולתו ע"י הכלים שהם אברי הגוף כגרזן ביד החוצב בו והראי' לזה כי לא יפעלו איברי הגוף פעולתם אלא בעוד הנפש בהם עין רואה ואוזן שומעת כו' ובהסתלק הנפש חשכו הרואות בארובות ונתבטלו כל החושים ברמ"ח אברים ועד"ז שס"ה גידי רוחניים של הנפש מתלבשין תוך שס"ה גידין שבגוף וממשיכין מזון הגופני שהוא הדם אל רמ"ח אברי הגוף עם מזון הרוחני פנימי בתוכו לפרנס רמ"ח אברי הגוף ואחר הפטירה אין שום חיות בעצם וגידים גם כן מתפרקין ומתרקבין כמו רמ"ח האברים והיו כלא היו . נמצא כי האדם בעצמו הינו כי אם הנפש השכלית אשר מתלבשת בגוף הנקרא לבוש שלה בעה"ז . ודע כי אחר שחטא אדם הראשון ואכל מעץ הדעת טוב ורע חוברו נפשו וגופו גם הם כל א' מטוב ורע . וזו היא ענין זוהמת הנחש שהטיל בחוה ובאדם ועל ידי הרע והזוהמא שהטיל בהם גרמו להם חלאים ונגעים ומיתה לנפשם ולגופם וז"ש כי ביום אכלך ממנו מות תמות מיתת הנפש ומיתת הגוף . ונבאר מה ענין הטוב והרע שנתערב בהם . ועיין מה שנכתוב בח"ב ש"א ותבין מה שאנו כותבין בשער הזה . הנה כאשר חטא בעץ הדעת טוב ורע גרם תערובות הזה בכל העולמות ואין לך דבר שאינו כלול מטוב ורע . ונמצא כי גוף האדם הנוצר מד' יסודות התחתונים והנה הם כלולים טוב ורע וגוף האדם נוצר מן הטוב שבד' יסודות אלמ"ע . אמנם מן הרע שבהם נוצרו בגוף ד' מדות שהם הלבנה והשחורה והאדומה והירוקה וכאשר התגבר איזה מהם מבחינות הרע שבהן על בחינות הטוב שבהן באים חלאים ונגעים על האדם ואם תתגבר ביותר תמית לגוף האדם וכבר נתבאר כי בכל העולמות היה עירוב טוב ברע ונמצא כי גם בנפש האדם הי' כן כי הלא תולדה מן ד' יסודות רוחנים שמהם נוצרו כל העליונים והם ד' אותיות שם הוי"ה וע"ז נאמר מד' רוחות בואי הרוח כו' וזו נקרא נפש האדם עצמו מצד הטוב . והנה גם את זה לעומת זה עשה אלהים והוא הנקרא אדם בליעל כולל ד' אבות נזיקין וד' מראות נגעים וד' יסודות הרעים ומשם נמשכה נפש רעה אל האדם הנקרא יצר הרע וכשתתחבר נפש זו על נפש הטובה יבאו אליה נזיקין ונגעים וחולאי הנפש ואם תתגבר יותר תמיתנו . והנה נפש הטהורה שהיא הפרי כלולה מתרי"ג אברים וגידים מתלבשת תוך אברים וגידין של נפש הטומאה הנקרא קליפת הפרי ושתיהן יחד מתלבשות בתרי"ג אברים וגידין של הגוף ונמצאו אברי נפש הטהורה תוך אברי נפש הרעה ואברי נפש הרעה תוך אברי הגוף והנה כל א' משתי נפשות אלו צריכה מזון רוחני להתקיים . ואמנם מזון הרוחני של נפש הקדושה נמשך אליה ע"י קיום התורה הכלולה מתרי"ג מצות כדמיון תרי"ג אברי הנפש גם

שם

שם נקרא לחם כמ"ש לכו לחמו בלחמי . וכל אבר מן רמ"ח אברים ניזון מן מצוה פרטית המתיחסת לאותו אבר ובאשר יחסר לאדם קיום איזה מצוה גם האבר הפרטי המתיחסת למצוה יחסר ממנו מזונו הנמשך לו מן ארבע אותיות כמ"ש ואתה מחיה את כלם ובהם תלויות כל המצות . כמ"ש ז"ל י"ה עם שמי שס"ה ו"ה עם זכרי רמ"ח וכמו כן מהן נמשכין ד' שרשי יסודות נפשו הקדושה כנ"ל ונמצא האבר ההוא מת לגמרי ובהסתלק הקדושה ממנו אז יתלבש בו רוח הטומאה מן הד' יסודות נפש הטמאה בסוד מאמז"ל לא נתמלא צור אלא מחורבנה של ירושלים ונמצא האבר ההיא ניזון לחם טמא מגואל משם וזהו ענין הרשעים בחייהן קרוים מתים כי נסתלק מהן נפש הקדושה מאלהי' חיים ושורה עליו המות הנקרא אבי אבות הטומאה וכמו כן כאשר יקיים האדם שס"ה מל"ת בהמנעו מלעשות כמאמז"ל ישב אדם ולא עבר עבירה נותנין לו שכר כעושה ויש כח אל המזון הרוחני הנזכר בקיימו מצות עשה להמשך דרך צנורות שהם שס"ה גידין של הנפש להחיות הרמ"ח אברים שלה . וכאשר יעבור על איזה עבירה מהם אזי יסתם הצנור הפרטי ההוא המתייחס אל אותה העבירה ע"י הזוהמא של מזון הקליפה הנדבקה שם ובסיבת הצנור גם כן מתייבש האבר ההוא אע"פ שלא יחסר לגמרי כענין מי שיחסר ממנו איזה מצות עשה אמנם יפול בו מום . ולכן צריך האדם לחפש בכל כחו לקיים כל תרי"ג מצות וכאשר יקיים איזה מצות עשה יכוין להסיר מהאבר הפרטי של נפשו המתייחסת אל המצוה ההיא זוהמת הקליפה ההיא ואז תחול עליו אבר המצוה הקדושה ההיא אחר הסתלק הזוהמא בסוד ותהי עונותם על עצמות' כי כשזה קם זה נופל וכמו כן כאשר תבא לידו איזה עבירה ימנע מלעשותה ויכוין שע"י כן יסולק הזוהמא אשר בגיד הפרטי של הנפש המתייחס לאותה עבירה ואז יוכל להמשך שפע הרוחני הנמשך דרך הצנור הרוחני וע"י כן נעשית נפשו כסא ומרכבה אל קדושתו ית' וזהו סוד האבות הן הן המרכבה :

השער הב'

בפגם הנמשך ע"י מדות המגונות . והנה ענין המדות הן מוטבעות באדם בנפש השפלה הנקרא' יסודית הכלולה מד' בחינות הדומם והצומח והבהמית והמדברת כי גם הם מורכבות מטוב ורע והנה בנפש הזה תלויות המדות הטובות והרעות והן כמו יסוד ושורש אל הנפש העליונה השכלית אשר בה תלויין תרי"ג מצות התורה כנ"ל בש"א לפיכך אין המדות מכלל התרי"ג מצות ואמנם הן הכנות עקריות אל תרי"ג המצוה בקיומם או בביטולם יען אין כח בנפש השכלית לקיים המצות ע"י תרי"ג אברי הגוף אלא באמצעות נפש היסודית המחוברת אל הגוף עצמו בסוד כי נפש כי כל בשר דמ"ו בנפשו הוא ולפיכך ענין המדות הרעות קשים מן העבירות עצמן מאד . ובזה תבין ענין מ"ש רז"ל כל הכועס כעובד ע"ז ממש שהוא היותר שקולה ככל תרי"ג המצות וכן אמרו מי שיש בו גסות הרוח הוא ככופר בעיקר וראוי לגדעו כאשירה ואין עפרו ננער כו' וכאלה רבות והבן זה מאד כי להיותם עיקרים ויסודות לא נמנו בכלל תרי"ג המצות התלויות בנפש השכלית . ונמצא כי יותר צריך ליזהר ממדות הרעות יותר מן קיום המצות עשה ולא תעשה כי בהיותו בעל מדות טובות בנקל יקיים כל המצות . ובזה תבין ג"כ דברים מתמיהין שארז"ל בענין המדות כי הענוה והשפלות מביאין לידי רוח הקודש ושורה עליו שכינה ואמר אליהו ז"ל אין התורה מתפרשת אלא במי שאינו קפדן אף אני איני נגלה אלא למי שאינו קפדן וכמ"ש שלחו מתם איזו בן העה"ב כל שהוא שפל ברך וענותן כו' וכאלה רבות לא זכרו בהן קיום המצות אלא המדות הטובות ושים עיניך לדברי אלו והגליות דרכיך בלי ספק . ואמנם כמו שד' יסודות גופניים הם שרשים שמהם נולדים תרי"ג אברי הגוף כמו כן נפשות הד' יסודות האלו הם יסודות לכל המדות טובות ורעות אשר באמצעותן יקיימו או יתבטלו התורה והמצות שהן תרי"ג מד' אותיות הוי"ה כנ"ל והמקיימן הם נפש השכלית הכלולה מד' יסודות רוחניים אשר משם הוצבו תרי"ג אברי הנפש ההוא והבן זה מאד איך היסודות של קיום המצות הן ע"י מדות הטובות וכן בהפכן . וזה עניין כבר נתבאר כי כל אשר עשה אלהים כלול מטוב ורע זה לעומת זה והנה כמו בשד' היסודות הגופניים הנקרא חומר היסודות מורכב מטוב ורע ומשם באים כחות קיום

הגוף

הגוף או תחלואיו שהן ד' מרות מרה לבנה מרה ירוקה מרה שחורה מרה אדומה כמו כן בנפשות הנקרא צורת הד' יסודות הן עד"ז טוב ורע ומהן נמשך בריאת הנפש היסודית שבאדם שהן מדות הטובות או תחלואיו שהן מדות הרעות הנמשכות מד' קליפות טמאות שבנפש הזאת וכשיסירם מעליו יתלבשו ד' אותיות של הוי"ה שהן אור המחיה נפש היסודית וגם היא והגוף שלה יהיו מרכבה אל קדושתו ית' שבעשיה כמו שנתבאר בנפש השכלית ממש בקיומה המצות וזכור ואל תשכח כי גם ע"י עסק התורה בד' פירושים שסימנם פרד"ס יהיה רוחו השכלי כסא של שם הוי"ה שבעולם היצירה וכן ע"י המחשבה והכוונה תהיה נשמתו השכלית כסא לשם הוי"ה שבעולם הבריאה. ונחזור בביאור ד' היסודות שיש אל קנין המדות.

דע כי כל המדות הרעות מושרשות בד' מדרגות נפש היסודית מצד הרע והקליפה אשר בה ולכן כל המדות רעות נחלקות לד' מינים וזה פרטיהן: יסוד האש ממנו נמשכת הגאוה הנקרא גסות הרוח להיותו היסוד הקל וגביה מכולן ובכללה הכעס כי מפני הגאוה מתכעס האדם כשאין עושין רצונו ואלו הי' שפל רוח ומכיר חסרונו לא היה מתכעס כלל נמצא כי הגאוה והכעס מדה א' הן ותולדותיה שלש הקפדנו' בלבו כי לולא הגאוה לא היה מקפיד בלב כענין שביארנו בענין הכעס. ובקשת השררה והכבוד להתגאות על הבריות. והשנאה לזולתו על היותו גדול מענו וזה ענף מהגאוה ג"כ. יסוד הרוח ממנו נמשך דיבור הנקרא שיחה בטילה לדברים שאין בהם צורך כלל או נפשי או גופני ותולדותיו ד' והן לדבר חונף ושקרים ולה"ר ולגלות שבחיו לבריות להתגדל בפניהם. יסוד המים ממנו תאות התענוגים כי כן המים מצמיחין כל מיני תענוג ותולדותיה ב' החמדה לגזול ממון חבירו ואשתו וכל אשר לו להתענג בהם. והקנאה כי יקנא בחבירו אשר לו ממון רב וכיוצא בזה להתענג בו. יסוד העפר ממנו מדת העצבות בכל פרטיו ותולדתה א' והוא העצלות לקיים התורה והמצות מפני עצבונו על השגת קניני הבלי העוה"ז או על היסורין הבאים עליו ואינו שמח בחלקו בשום דבר גם עינו לא תשבע עושר נמצא כי אבות כל המדות הרעות הן ד' הגאוה והכעס הנכלל ומתדבק עמה והשיחה בטילה ותאות התענוגים והעצבון וארבעתן נמשכות מד' קליפות היצה"ר שבנפש היסודית והפכן הן ד' מדות טובות נמשכות מד' יסודות הטוב שבנפש היסודית:

והן הענוה שהיא תכלית השפלות מתרחק מכל מיני כעס הבא ע"י גאוה והשתיקה כאלם לא יפתח פיו לבד בעסק תורה ומצות או בהכרחי לקיום הגוף לצורך כבוד הבריות והמיאוס בכל תענוגי הגוף ומותריו המוכרחים והשמחה התדירית בחלקו כי כל דעבדין מן שמיא לטב וגם לזרז עצמו בתכלית השמחה בעבודת קונו וכמ"ש שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב ועשה תורתך קבע ומלאכתך עראי נמצא כי בהיות מדות הרעות קבועות באדם נמנע הוא מלקיים התורה והמצות וגם אם יקיימם יהיה שלא לשם שמים ובטורח גדול ועליו נאמר נזם זהב באף חזיר כי עוד טומאתו בו מלובש תוך הקליפות וכמ"ש ז"ל זכה נעשית לו תורתו סם חיי' לא זכה נעשית לו סם המות. וכאשר יתגבר על יצרו ויסיר מעליו מדותיו הרעות ע"י טורח ויקיים התורה והמצות יקרא צדיק גמור ירא שמים גבור הכובש את יצרו. וכאשר יתנהג ויורגל יותר בזה עד אשר יוסרו מעליו כל מדות הרעות לגמרי ולא יתאוה להם נפשו כלל ויקנה המדות הטובות בקנין בטבע ולא יצטרך ללחום עם היצה"ר כי גופו ונפשו היסודית מנוקים מכל סיג החומר כמ"ש במשה של נעלך מעל רגליך כנזכר בס' התיקונים תיקון מ"ח אז יתלבשו בו ד' אותיות ההוי"ה ויהיה כסא קדוש למרכבתו ית' וזה האיש נקרא אוהב את המקום מאהבה ונקרא חסיד גמור השלם בכל מיני השלמות:

השער הג' בביאור שם צדיק או חסיד באר היטב ואיך יקיים האדם שתי בחינות אלו בענין מעשה הנה האיש שנדבה רוחו אותו להיותו בא ליטהר ולהתקדש לקבל עליו עול מלכות שמים על אמתתה יכין עצמו בכל כחו ויזדרז לקיים כל תרי"ג מצות כי בקיומם ישלמו תרי"ג איברים וגידין של נפשו השכלית כנזכר בש"א כי אם תחסר ממנו אחת מן רמ"ח מ"ע עדיין הוא חסר אבר א' מנפשו ועליו נאמר וחסרון לא יוכל להמנות וזה יותר חמור מכלל כל איש אשר

בו מום לא יקרב אך מי שקיימם ועבר על מצוה א' משס"ה מל"ת נקרא בעל מום ממש כי נתעוות הצנור והגיד הממשיך השפע באיברים ועליו נאמר מעוות לא יוכל לתקון פירושו אחר פטירתו מן העולם כי אין קיום מעשה המצות החסרים הנקרא מעשה ולא תשובה לתקן העבירות כי אם בעולם הזה כמ"ש כי אין מעשה וכו' שאין מעשה על מ"ע וחשבון על מל"ת ודעת על ידיעת התורה עצמה בשאול אשר אתה הולך שמה ונמצא כי כל זמן שלא קיים תרי"ג מצות נקרא צדיק שאינו גמור כי לא על חנם התפלל משה רבינו ע"ה תפלות כמנין ואתחנן ליכנס לארץ אלא להשלים נפשו בקיום כל תרי"ג מצות וכאשר יקיים כולן אלא שעדיין לא נקנו בו ג"כ המדות הטובות בקנין גמור אלא ע"י מלחמתו עם היצר הרע הנה זה נקרא צדיק גמור הכובש את יצרו וכאשר יוטבעו בו כל המדות הטובות בטבע גמור עד שקיים התרי"ג מצות בשמחה מאהבה בלי גרוי יצר הרע כלל יען נזדכך החומר לגמרי וכמ"ש דוד המע"ה ולבי חלל בקרבי גם אמר ה' לא גבה לבי וכו' נפשי כגמול עלי אמו יצרה כאלו הוטבעו בו המדות מן היום שיצא מרחם אמו הנה זה נקרא חסיד גמור כי כן דוד הע"ה להיותו מוטבע בטבע במדות טובות ובקיום המצות קרא עצמו חסיד כמ"ש שמרה נפשי כי חסיד אני וכן אמרו ז"ל האי מאן דבעי למהוי חסידא לקיים מילי דפרקי אבות שבהן זכרו קנין מדות הטובות כמ"ש רבי אומר איזה דרך ישרה וכו' עקביא בן מהללאל אומר הסתכל בשלשה דברים וכן רבי לויטס איש יבנה אומר מאד מאד הוי שפל וכו' וזהו מה שנתכוין עקביא באומרו ואי אתה בא לידי עבירה ר"ל לידי היצה"ר הגורם לך העבירה כי היצה"ר עצמו יתבטל ממך כ"א היצה"ר קיים ומונע עצמו בגבורה שלא לעבור הנ"ל ואין אתה עובר עבירה. כלל העולה כי קיום התרי"ג מצות ע"י היות יצה"ר באדם והוא מתגבר עליו נקרא צדיק וכשקיים ע"י ביטול היצה"ר שזה יורה קנין מדות הטובות בטבע גמור הנה זה נקרא חסיד גמור. עוד יש מדרגות חסידות למעלה מזו שאין למעלה ממנה והאיש הזה נקרא קדוש והוא נז' בס' התיקונים ובס' הזוהר ובמקומות הרבה ובפרט בפרשת כי תצא בר"מ ד' רפ"א ע"א וז"ל ולא למגנא אמר קב"ה כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הציבור מעלה אני עליו כאלו פדאני לי ולבני וכמה בני נשא דקא משתדלי באורייתא וכו' ולא אתפרק קב"ה וכו' אלא וכו' הא אוקמוהו דאין חסיד אלא המתחסד עם קונו וכו' דכד חאבו ישראל וכו' קב"ה תריך בני מלכא ומטרוניתא עמהון ומאן דהדר בתיובתא יגמול חסד לשכינתא באורייתא ובכל פיקודין דילה ולאו איהו אלא למפרק לשכינתא דא עביד חסד עם קונו וכו' זש"ה צור ילדך תשי וכתיב תנו עוז לאלהים וז"ש ר"י אומר אשרי מי שעמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו וכו' כי מה שעמל בתורה אינו ליטול פרס כלל לעצמו אלא לעשות נחת רוח ליוצרו. דכתיב ביה בכ"ל צרתם לו צר ובכל מקום שגלו ישראל שכינה עמהם היא אמנו שעליה נאמר ובפשעכם שלחה אמכם הנקראת יוצרנו כמ"ש צור ילדך תשי וז"ש נחת רוח ליוצרנו ולא אמר לקב"ה נמצא כי כשיעסוק בתורה ובמצות טובות הנקרא חסיד כנ"ל אם נתערבה בו כוונת קיבול איזה שכר הוא חסיד לעצמו כמ"ש גומל נפשו איש חסד כי בקיימו המצות גומל חסד לנפשו ולכן אינו נקרא חסיד אלא איש חסד כי החסד הוא אל האיש עצמו הגומל לנפשו אך הגומל חסד עם קונו נקרא קדוש יען כי נזדכך מכל מיני טומאה וקידש עצמו בקדושתו ית' כי ל' קדושה לשון הכנה והזמנה כמו התקדשו למחר ואכלתם כי עושה מרכבה אל קדושתו ית' ואינו חושש לכבוד עצמו אלא לכבוד קונו כנ"ל ואל זה נתכוין ר"פ בן יאיר במ"ש פרישות מביאה לידי טהרה וכו' וקדושה לידי חסידות והחסידות לידי רוח הקודש כי זו היא חסידות שלימה הבאה אחר הקדושה והיא המביאה לידי רוה"ק כי נתדבק בו דיבוק גמור וישיג לגילוי רזי תורה ולהתנבא עתידות כמ"ש ר' מאיר אומר כל העוסק בתורה לשמה ר"ל לשמה של התורה שהיא היא סגולת הקב"ה כי כל התורה שמותיו של הקב"ה זוכה לדברים הרבה וכו' ומגלין לו רזי תורה ונעשה כו':

השער הד' בביאור מדרגת הצדיק בפרטותיה והוא שיזדרז בכל כחו להשלים כל האפשר מן התרי"ג מצות לקיימם בזמן הזה ולפי שיש סברות רבות במנין המצות אסדרם תחלה

תפלה כפי דעת הרמב"ם ז"ל ואחריהם הסדר פה שהוציא שאר מפרשים וס' הזהר בין
במנין מ"ע של תורה בין במ"ע של דברי סופרים ואחלק' לה חלקים. הא' במצוה הנוהגות
בזמן התפלה בכל ימי החול. הב' במצות התלויות בזמן. הג' במצות האפשרות להזדמן לידי
האדם והד' במצות שצריך האדם לחפש אחריהן לקיימם. הה' במצות שאין ביד האדם לחפש
אחריהן אא"כ יזמינם הקב"ה לידו. הא' לידע שיש שם אלוה בפסוק שמע ישראל ה' אלהינו
ליחדו באומרו ה' אחד ולעשות ציצית ולהתעטף בו לקשור תפילין כסברת רש"י ור"ת ושימושא
רבא בשל ראש לקשור תפלה של יד ע"ד הנז' לקרא ק"ש פעמים בכל יום להתפלל בכל יום
תפלת י"ח לזכור בכל יום מה שעשה לנו עמלק כשאומר אמן יהא שמיה רבא כמ"ש כי יד על
כס יה וכשאומר וקרבתנו מלכנו לשמך הגדול ולהודות בכל יום אחר העמידה ובברכת שמע
קולנו לברך הכהנים את ישראל בכל יום:

הב' לקדש היין בשבת בכניסתו ובהבדלה ביציאתו לשבות בשבת ממלאכתו לבטל חמץ בהשבתה
בלב ליל י"ד בניסן לספר יציאת מצרים בהגדה ליל פסח הראשון לשבות ממלאכה ביום
ראשון של פסח לאכול מצה בליל ראשון של פסח לשבות ביום ז' של פסח לשבות בשלשה רגלים
פסח שבועות וסוכות ולשמח אשתו ובניו והעניים כל אחד כראוי לו לספור העומר מ"ט ימים
שלימים מתחילת ליל ט"ז של ניסן לשבות בחג השבועות. לשבות בראש השנה לשמוע קול שופר
בראש השנה לשבות ביום הכפור להתענות בי"ה לשבות ביום שמיני עצרת לישב בסוכה בימי
החג ליטול לולב ומיניו כשרים בי"ט ראשון של סוכות: הג' לכתוב ספר תורה לקבוע מזוזה
לברך ברכת המזון ללמוד תורה וללמדה בכל יום לפרות ולרבות לבעול ע"י קדושין למול את
הבן להפריש חלה מן העיסה בא"י ליתן צדקה להלוות לעני להשיב משכון בזמנו לעשות מעקה
לכבד כהנים לכבד ת"ח לכבד אב ואם לירא מאב ואם לאהוב רעים לאהוב גרים ולתת שכר
שכיר בזמנו להאכיל השכיר לבדוק סימני בהמה וחיה לבדוק סימני עוף לבדוק סימני
דגים והגבים להתאבל על הקרובים הוכח תוכיח מוצא שפתיך תשמור לדבקה בו
והלכת בדרכיו ליראה את ה' לפרוש מן החטא לאהבה את ה' בכל הפרטים שזכרו רז"ל:

הד' להפריש תרומה גדולה להפריש תרומת מעשר להפריש מעשר ראשון להפריש מע"ש להפריש
מעשר עני ליתן פאה ולקט ושכחה ופרט ועוללות ליתן לכהן בכור בהמה טהורה לפדות פטר
חמור נטע רבעי זרוע לחיים וקיבה ראשית הגז להשיב אבידה להשיב גזל לצדק מאזנים ומשקלות
ומדות עזוב תעזוב הקם תקים להשבע בשמו בב"ד לשלח הקן לשחוט בהמה חיה ועוף לכסות
דם חיה ועוף. לזעוק ולהתחנן בתפלה להריע בחצוצרות או בשופר על צרות הציבור לשבות
מעבודת הארץ בשביעית להשמיט פירות הקרקע בשביעית ובזה מחלוקת אם מדאורייתא או
מדרבנן לגרש בגט לגדל הנזיר שער להציל הנרדף לישא האונס את אנוסתו לישב מוציא שם
רע עם אשתו כל ימיו לקדש את שמו ית' במסירת נפש למנות שופטים ושוטרים להשוות בעלי
דינין להעיד בב"ד לדון עדים זוממין לחקור העדים החן כל שנתו יהיה נקי לביתו לדון בכל
דיני הפרת נדרים לשלם המזיק ממון חבירו או החובל בחבירו לדון בנזקי בהמה כי יגוף שור
ובנזקי השן ובנזקי הבור ובנזקי אש ובנזקי ש"ח ושומר שכר ונושא שכר וכל מיני מקח וממכר
וכל עניני טוען ונטען ודיני נחלות לדון הגנב בתשלומין לנטות אחרי רבים:

הה' לפדות בכור אדם ליבם אשת אחיו לחלוץ אשת אחיו. אלו הם מדרבנן נר שבת נר חנוכה
מגילה נטילת ידים עירובי חצירות עירובי תחומין אם הוא לצורך מצוה עירובי תבשילין ושיתופי
מבואות להתענות ד' צומות תמוז אב ותשרי וטבת להתענות על צרת הציבור. ואלו הם מ"ע
של תורה כשאר המפרשים וספר הזוהר. לזכור יציאת מצרים בפרשת ציצית ביום ובלילה לזכור
בכל יום את יום השבת לזכור את יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחורב לזכור את אשר הקצפת
את ה' אלהיך במדבר. לזכור מעשה מרים לברך על התורה לפניה להסתכל בציצית בפסוק וראיתם
אותו לשוב בתשובה שלימה לירא את ה' בקרבנות השחר ובזמירות לאהבה את ה' בברכת אהבת
עולם ובפסוק ואהבת את ה' אלהיך וגו' לברכו בישתבח וביוצר אור ויוצר המאורות ובכל ז'

ברכות

ברכות של ק"ש בבקר ובערב לקדש את שמו יתברך במסירת נפשו להריגה בכח בפסוק שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד לקדש שמו בנקדישך למסור נפשו למיתה וגם לדבקה בו בנפילת אפים בפסוק אליך ה' נפשי אשא לידע כי ה' הוא האלהים בפסוק שמע ישראל וכו' ה' אחד להתענג בשבת להבדיל במוצאי שבת לקרוא ההלל בזמנים הידועים לישבע בשמו לקיים מצות לברך ברכת הנהנין בכל מיני הנאה להתענות ביה"כ בה' מיני ענויים לשרוף החמץ בי"ד בניסן והדרת פני זקן ות"ח יניק וחכים ולזקן אשמאי להיות לנוי בבית שכשא להצדיק דין שמים על כל המאורע לספרים תרומה מן היפה לבנות ב"ה להתפלל לאבד כוכבים ומזלות להזכיר לנגאי לגדע אשירה לשרוף אשירה לשבר מצבותם להשמיד במותם לנתוץ מזבחותם לאבד כלי תשמיש' לפרוש מן האשה סמוך לוסתה לפרוש מן האשה מן תשמיש כשראתה דם מיד ליראה מן ה"ת למול ערלת הלב לאהוב התוכחות לעשות לפנים משורת הדין תמים תהיה עם ה' אלהיך ולא תעמוד על דברי הכלדיים אשבת רעים ובכללה להכריעו לכף זכות שלא בפניו ולהביא שלום בין אדם לחבירו וחי אחיך עמך להחזיר לו ריבית קצוצה ולכל דיני פקוח נפש וכל מיני המצאות שיהיה בהם להפר נדרי אשתו ובתו להורות דינין לקיים הדיין מדבר שקר תרחק לדון בדיני שותפין ובחלוקת קרקע וכל מיני תובע ונתבע. ואלו מ"ע מדברי סופרים להגעיל כלים להטביל כלים חדשים לבדוק חמץ ליל י"ד בניסן לאכול מרור ליל א' של פסח לברך על כל המצות ועל כל הנסים ועל כל המאורעות הבאות עליו לקרוא בספר תורה בזמנים שתקן משה רבינו ע"ה בשבת וביום טוב וכו':

השער הה' בביאור מדרגת החסיד בדרך קצרה כדי שיהיו נגד פני אדם תמיד והוא מבחר הדברים אשר הם מצוין תמיד וצריכין זהירות גדול וגם הם דברים

שהן יותר חמורין מכל השאר כפי אשר בררתי מפני אמרי נועם רז"ל בתלמוד ובמדרשים ובמס' יראת חטא ופרקי דרך ארץ ובספר הזוהר. כבר כתבנו בשערים שקדמו כי ג' מדרגות הן הא' בקנין המדות הטובות בנפש היסודית בטבע גמור. הב' בסור מרע שס"ה מצות ל"ת בנפש השכלית. הג' בקיום רמ"ח מ"ע הנקרא עשה טוב. והנה עוד יש מדרגה אמצעית שהיא קנין המדות וגם הם קרובים אל מצות ל"ת דרך אסמכתא ומדברי קבלה שהיא מהנביאים והכתובים: הא' ענין המדות היותר מגונות ויותר חמורות והמונעות דביקות האדם עם השי"ת הגאוה והכעס הקפדנות העצבות השנאה הקנאה התאוה בתענוגים והשררה והכבוד והרצות מעשיו הטובים לבני האדם והפכם הם השפלות עד קצה האחרון ולא יכעוס כלל אפילו על בני ביתו ולא יקפיד כלל ויהיה שמח אפי' בעת צרותיו ויאהב את כל הבריות אפילו גוים ולא יקנא על שום דבר כי כצל ימינו עלי הארץ ישנא ויבזיל כל ענייני העוה"ז ופת במלח תאכל וכו' ולא שחמוד שום דבר מהבלי העוה"ז ותברח בכל כחך מן השררה הקוברת בעליה ולא תגלה לדקותיך כי תאבד שכך ועה"ב גם יעניפוך בגיהנם. הב' מדות האסורות והן לשון הרע ורכילות והלבנת פנים וכנוי שם רע לחבירו וליצנות ושקר חניפה ורמיה שיחה בטילה סיפור גנות חבירו לכבד בקלון חבירו משלח מדנים בין אחים נהנה מכבוד התורה הסתכלות בעריות. הג' במל"ת החמורות שיש בהן כריתות ומיתת שמים ומיתת ב"ד וחילול השם קשה מכולם והייתם נקיים מה' ומישראל ובפרט מעון נדה אפי' בכל מיני קירוב כלל ושמירת שבת בכל פרטיה יותר מכל המצות ניקור הבשר בתכלית מכל שהוא של חלב ודם ומכל מיני קרי אפי' באונס לא ישתמש בשמות הקודש כלל ודאשתמש בתגא חלף ומבזה תלמיד חכם כי נקרא אפיקורס ומכל מיני מלשינות ואחריהם הלאוין החמורין כמו שבועה לבי"ח ואפילו באמת או שבועת שוא וכל מיני מאכלות אסורות. הד' בקיום מצות עשה ציצית תפילין קריאת שמע פעמים כבוד שבת בכל הפרטים למול הבן גמילת חסדים וביקור חולים והכנסת אורחים והבאת שלום תפלת שמונה עשרה בתכלית הכוונה ובשמחה מזכי לחייבא משא ומתן באמונה צדקה מתן בסתר קביעת עתים לתורה יומם ולילה כנגד כלם. הה' בקיום מנהגות תורה קריאת שמע שעל המטה בכונה קימה אחר חצות לילה להתאבל על השכינה וחורבן ולעסוק בתורה

יראת

יראת ה' תמיד על פניו שלא יחטא בכל דרכיך דעהו דבקות נפשו עם השי"ת לא יפסק אפילו רגע :

השער הששי והוא לכלול בקצרה כל הנזכר בשערים הקודמים ובו יתבאר סדר הנהגת האדם החסיד בדרך קצרה בכל מעשיו כל ימי חייו למען לא ימוט . וזה ענינה . ועתה בני שמע בקולי לכל אשר אני מצוה אותך הכון לקראת אלהיך ישראל בכל לילה בלכתך לישן זכור כי היא מיתה הקטנה מזכירך המיתה הגדולה האמיתית והסתכל בכל המעשים שעשית באותו יום ואם יש בהם רעים התודה עליהם שכן דרך המומתין מתודים ותקבל עליך עול מלכות בק"ש שעל המטה להעלות נשמתך באחד ואח"כ הפקד רוחך בידו יתברך בפסוק בידך אפקיד רוחי כענין המיתה האמיתית שנ' בה והרוח תשוב אל האלהים וכו' אמנם עתה המיתה הקטנה תנה לו בתורת פקדון להחזירה לך חדשים לבקרים לפגרים מתים ושכב באימה ויראה כי הנה רוחך עולה לתת דין וחשבון ליוצרך על כל מעשיך ודיבורך ומחשבותיך ביום ההוא ולכן אל יפנה לבך בדבור או בהרהורים בטלים עד אשר תישן ותרדם בפחד הנזכר וכאשר תקיץ משנתך אחר חצות לילה קום מהר בזריזות קל כנשר ורחוץ ידיך כדין וכשורה להעביר רוח רעה מבשרך ותן לו ברכה ושבח והודאה על נאמנותו יתברך שלא עכב את רוחך על רוב עונך ולא היתה זו מיתה ארוכה אמתית אמנם המחזיר נשמות לפגרים מתים יותר מחודשת ומזוקקה מבראשונה . ולמען לא תהיה כפוי טובה עמו הצטער על גלות שכינת עוזו וחרבן מקדשו בעת ההוא כמבואר על זה באשמורת כי עונותיך ועונות אבותיך הם ועכ"ז לא השגיח למעשיך הרעים שגרמת נפילתה ואתה נפלת על המטה והקימך כבתחילה ביתר שאת ולא עוד אלא שתזכה לנחמת ציון שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה . אח"כ תעסוק בתורה שבע"פ עד אור הבוקר אם תוכל כי על ידי כן אתה מוריד אליה שפע ומחזיקה בהיותה נפולה ובעלות השחר רוץ לקראתה אל בית תפלתה כי כבר קדמה היא לך לבא שם לשמוע אל הרנה ואל התפלה אשר תתפלל להקימה מנפילתה ולהחזירה לציון כבתחלה וגם כי לא תוכל שתהו לבדך הנה בהכפלה שתעזר עזר מעט ביום ההוא להקימה ולסעדה כפי כחך ובשכר זאת גם הוא ישמע תפלתך ויפיק שאלתך לטובה . על כן בני יהיו רעיונך נכונים בתכלית הכונה בשמחה בעת שתתפלל להקימה ולגמול חסד עם קונך ולא לצורך שאלתך כי הלא אינם רק להראות לפניו כעבד שאין לו חיים אלא מאדונו ואם תקראנו באמת יהיה קרוב גם הוא אליך כמ"ש קרוב ה' לכל קוראיו וכו' כי כל לבבות דורש ה' וכל יצר מחשבות הוא מבין ויודע חוסי בו אם תדרשנו ימצא לך ובפרט בעת שתתודה לפניו אחר תפלת שמונה עשרה או בברכת שומע תפלה יהיה בכל לבבך שלא תחזור עוד אליהם כי הלא הנסתרות והנגלות הוא יודע רואה כליות ולב וכמו כן בנפילת אפים בפסוק אליך ה' נפשי אשא תגמור בכל לבבך למסור נפשך למיתה על התורה ועל המצוה ובכן ימחלו עונותיך כולם אם באמת פיך ולבך שוים . ואחר שתתפלל לך מחיל אל חיל וקבע עת לתורתך לשמה לא יחליפנה ולא ימיר אותה אפילו ע"י אונס בשכר זה יראה אל אלהים בציון שערים המצויינים במתיבתא דרקיע אח"כ תסעוד סעודתך פת במלח ומים במשורה כי צדיק אוכל לשובע נפשו לקיים הנפש ואף גם זה לש"ש להיות חזק בעבודתו יתברך כמ"ש בכל דרכיך דעהו . ועמוד ביראה ובאימה על שלחנך הנמשל אל המזבח כי על שלחן המלך אתה אוכל ולמען שיהיה שולחנך מזבח כפרה לכפר עונותיך בהמעיט מאכלך להחליש הקליפה השורה במזון שנפשך ניזונית בו תעסוק בתורה איזה משנה או מזמור ויכריזו עליך זהו השלחן אשר לפני ה' ויחלש כח היצה"ר מעליך ויתחזק נפש השכלית שבך ע"י התורה שהיא מזון אל הנפש הזו גם הוא . ואחר שניזונו גופך ונפשך ע"י אכילת מזון שזן ומפרנס אותנו וע"י התורה אל תהיה ככפוי טובה לגזול את ה' ותברך לו בה"מ בשמחה יתירה כמו שמקבל מתנה מיד זולתו וז"ש בברכת נודה לך וכו' ועל תורתך שלמדתנו ועל אכילת מזון שאתה זן ומפרנס אותנו ובשכר זה יפתח אוצרו הטוב אליך ותתפרנס מידו הרחבה תמיד . אח"כ תחפש בלבך אם תוכל לקיים איזו מצוה חדשה להשלים רמ"ח איברי נפשך או מצוה ישנה להוסיף שכרך . אח"כ לך למלאכתך או למשאך ומתנך

באמונה

באמונה שלימה לא בדמיה או אונאה ולא תיגע להעשיר רק לקיום ההכרחי ועשה תורתך קבע ומלאכתך עראי כי המרבה לא העדיף והממעיט לא החסיר ואל תקבל מתנות כו' כי שונא מתנות יחיה וה' מוריש ומעשיר והוא הנותן כח לעשות חיל לכן השלך על ה' יהבך בכל לבבך והוא יכלכלך וכל היום תהיה יראתו על פניך לבלתי תחטא בשום עבירה ממל"ת ובפרט מן המדות הרעות שהם השאור להחמיץ כל עיסת החומר ובפרט מהיותר מצויות באדם והוא דש בעקביו ואלו הן מה שצריך ליזהר עד קצה האחרון הזהר מכל מיני כעס וקפידה ואפי' לבני ביתך ואם יהפך איש לא תענהו והיה נעלב ולא עולב כי על זה כתיב ואוהביו כצאת השמש בגבורתו והעבר על מדתך לכל מי שחטא לך ולא תרגיש צער אפילו בלבבך כי טוב הוא לך כי כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו ומכ"ש עונות חטאות ואם עיני שכל לך היה לך לחפש מי שיצערך כי היים אתה מבקש נך וקבל כל האדם בשמחה אף אם הוא שונאך כי ע"י כן יתהפך לך לאוהב וזכות הוא לך וכל דבריך יהיו בנחת וקול נמוך לבל תכנס בגבול הכעס והסר עצבות ודאגה מלבך והעבר רעה מבשרך כי מוקש הוא לך לסלק רוח הקודש מעליך וברח מן הרבנות אשר היא מקברת שנותיך והתרחק משיחה בטילה ומן השקר והחניפה והליצנות ולשון הרע כי הן כתות אשר אינן מקבלות פני שכינה לעוה"ב ואחוז בענוה המביאה לידי רוח הקדש והיה כאסקופה הנדרסת לגדולים ולקטנים ואטום אזנך משמוע רכילות ולשון הרע וביחוד בטילה כחרש לא ישמע . והיה כאלם לא יפתח פיו אלא בתורה ובמצות ובמשא ובמתן ההכרחי לקבל האדם בסבר פנים יפות ולשון רכה ולא תשתבח במעשיך הטובים לבריות כי תפסיד שכרך ועוד תקבל עונש על כך . אח"כ הזהר מאד בתפלת המנחה כי לא נענה אליהו אלא בתפלת המנחה ועוד כי שעת דין גמור הוא כי פנה היום ונטו צללי ערב . וביותר הזהר בתפלת ערבית אשר כבר החשך יכסה ארץ וכל המזיקין מתעוררין לחנות על גוף האדם ועל נפשו בעלותה לתת חשבון ליוצרה. עוד יש דברים אחרים כתובים בס"ה עיין שם ולאהבת הקיצור לא שניתי שם פה שנית :

ועתה נתקן תרופה כוללת להנצל מכל תחלואי הנפש והם שלשה דברים לפי שעיקר שגגת האדם וגרמת הנזיקין הם שלשה דברים : האחד כי החומר משכח הטובות מן האדם להחטיאו . הב' כי נותן בלבו שיש יתרון ביום טובה היה בטוב . הג' כי גם אם ישים בלבו לזכור הנה יהיה יותר במזיד כי יאמר מה נאכל בשנים שבעים ימי שנותינו בהם וזו קשה משתים הראשונות לכן עשה נא איפה בני והנצל משלשה פשעי ישראל האלה כי כנגד הא' שים נגד עיניך תמיד אל תבהל ברוחך לעשות שום מעשה ולדבר שום דבור הקל עד תהיה מתון מתון במחשבתך אם תעשה או תדבר ואם תחדל כי פרי המהירות חרטה ואין עוד תקנה להחזירה אל נדנה וכנגד הב' ישים יראת ה' על פניו ולא תמוש מנגד עיניו יראת יום המיתה והכנסת הקבר ודינה של גיהנם ויום הדין הגדול לכל באי עולם כי אפילו שמואל השקול כמשה ואהרן נתיירא ממנו וכנגד הג' יקנה מדת הבטחון באמת כי עיניו על כל דרכי איש לתת כדרכיו ואין מעשיו וגם התחבולותיו מעלין ומורידין כלל כי לקליס המכון וישליך יהבו עליו וכמ"ש אשרי איש שלא ישכחך ובן אדם יתאמץ בך כי דורשך לעולם לא יכשלו ולא יכלמו לנצח כל החוסים בך . עד כאן יספיקו דרושים המצטרכים להנהגת האדם להיות צדיק או חסיד מכאן ואילך נתעסק בדברי תוכחות להכניע את האדם ובהודעת העונש המגיע לאדם בהתילכו על דרך לא טוב ובהודעת השכר הנכון המגיע אליו אם בתורתו ובמצותיו חפץ מאוד ׳

החלק הב׳ יתחלק לח׳ שערים · השער הא׳ בתוכחות . הב׳ במוסרי רז"ל . הג׳ בשכר מקיימי התורה והמצות. הד׳ בעונש מדות הרעות · הה׳ בעונש מדות האסורות · ה׳ בעונש מל"ת . הז׳ בשכר מ"ע . שער הח׳ בתשובה :

השער הא' בתוכחות. ואתה בן אדם פקח עיניך מן השגעון וראה כל הגאות וטובות העוה"ז הבל המה מעשה תעתועים ולמה תתגאה על הבריות אם בקומה זקופה כולם נבראו בצלם אלהים כמוך ואם במשפחה כולנו בני איש אחד נחנו בני אברהם יצחק ויעקב ואם בעושר כמה רקים ופוחזים עמך עשירים יותר ממך ועוד כי ה' מוריש ומעשיר ואל יתהלל עשיר בעשרו כי אולי עושר שמור לבעליו לרעתו ואם בשררה וכבוד כמה בזויי משפחה שולטים בעולם כמ"ש תחת עבד כי ימלוך ועוד כי העושר והכבוד מלפניו והוא משפיל גאים עדי ארץ ואם בחכמה כמה חכמים גדולים נטרדו מהעוה"ז ומהעוה"ב כענין דואג ואחיתופל וירבעם ובידו יתברך להסיר שפה לנאמנים וטעם זקנים יקח ואל יתהלל חכם בחכמתו. ואיך תתגאה ותחלתך נולדת מטיפה סרוחה וממעבר הבטן נכנסת ויצאת בושה וכלימה אתה בחייך רמה ותולעה במותך ואף כי עפר אתה ואל עפר תשוב והיה כלא היה. ואיך תכעוס על זולתך ולא תכעוס עליך שאתה עצמך טורף נפשך באפך ועובר ע"ז בכעסך ואתה מכעיס את קונך ועתיד לפרע ממך. ואיך תקפיד על הבלי העוה"ז וסופך למות ורוח עברה בו ואיננו ולא יכירנו עוד מקומו ראיו יאמרו איו ואיך תתעצב על עולם שאינו שלך ולא תתעצב על פרידת נפשך מגופך ברתת וזיע ואימה חשיכה נופלת עליו ואיך תחמוד לצבור זהב לבנות בתים ועליות מרווחים והוא לקברות יובל אמה על אמה ברום אמה בארץ התחתית ומאומה אין בידך ועזבת לאחרים חילם ולמה תיגע להעשיר והכל תלוי במזל אפי' ס"ת בהיכל ולמה תצטער על עולם שאינו שלך וכהרף עין תלך לעולם אחר וכל אשר יגעת יהיה לאפס ולתוהו ולהבל כחך כלית. ולמה תמאס תורת חיים חיי עולם לאסוף ממון חיי שעה וכל אשר גזר האלהים עליך אם דל ואם עשיר עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע כי ה' מוריש ומעשיר ואיבדת עולמך עולם החיים וחיי תאותך לא עלה בידך ולמה תתענג בדשן ועצמותיך תדשן ומחר על עפר תשכב תחתיך יוצע רימה ומכסיך תולעה ואיכה תבקש שררה ומעלה רמה ותקות אנוש רימה. ועוד כי אין מלכות נוגעת בחברתה כמלא נימא כי לה' המלוכה ובידו לגדל ולחזק לכל משפיל אף מרומם ואיך תספר לה"ר על רעיך הטוב ממך וכמה קטרוגים מספרים רעתך ומזכירים עונותיך לפני מי שאמר והיה העולם. ולמה תשנא אויביך ואין לך אויב גדול ממך גורם רעה לעצמך מענה ומסגף נפשך הנצחית ומענג את גופך רמה וגוש עפר הוה ונפסד. ולמה תאהב את שונאך הוא היצה"ר אשר בקרבך ושוא מבקש רעתך וצופה בך להמיתך וכמהר צפור אל פח יפלח חץ כבידו ולא ידע כי בנפשו הוא. ואיך תחניף ותתבייש מילוד אשה שכמותך ולא תתבייש ממלך אדיר איום ונורא תופס כל ארץ כבודו מלא כל הארץ אשר בידו נפש כל חי ממכון שבתו השגיח אל כל יושבי הארץ ואיך תחטא במסתרים וכל מעשיך ודבורך בספר נכתבים כי עיניו על דרכי איש משוטטות בכל הארץ וכל צעדיך יספור ועל כל אלה יביאך האלהים במשפט על כל נעלם ואיך תבטל זמנך בדברים הווים ונפסדים והזמן קצר ומתי תעשה לבית עולמך כי מי שלא טרח בערב שבת לא יאכל בשבת. הביטה וראה כמה מתו בבחוריהם וכמה יונקי שדים ספו תמו וכראש שבולת ימלו ולא ידע האדם את עתו מתי ימות ואבד שמו ואיך תשכח יום המות ודין הקבר ודינה של גיהנם ויום הדין הגדול והנורא ומי יכילנו והתעלמת מהם ואין דבר מוכרח לבא כמוהו כי אין איש משאול נפדה ונהמת באחריתך ושערי תשובה אז ננעלים בפניך ותרופה לא תעלה למכתך ולעונותיך ואיך תעלים עיניך מן המות והוא כרוך כנחש על עקבך ובכל לילה אתה כמת מושכב על משכבך להזכירך המות האמתי והמת קשורה לטוטפות בין עיניך כתומה על עפעפיך בשכבך תשמור עליך והקיצות תעיף עיניך ממנו ותביט בהבלי עולם בממון שאינו שלך ובתענוגים שאינם שלך ובשררה שאינה שלך ובעולם שאינו שלך:

השער הב' בתוכחות הנמצאות בדברי רז"ל ואלו הן לעולם יהא אדם ירא שמים בסתר כבגלוי אשרי מי שישים כל דבריו וכל דרכיו לשמים. לעולם יהא עיניך ולבך אל בוראך כדי שתנצל מכל חטא ועון. לעולם יהא פחד יוצרך עליך ואימתו על לבך ובראשך

ונגד

ונגד עיניך ואל תסירם מעיניך אפילו רגע אחד. לעולם אל יצא מעיניך יום המיתה ויום הקבר ויום הדין הגדול כאלו אתה רואה אותן וכאלו אתה עומד בו וכאלו אתה נכנס לדין כדי שלא יעלה על לבך דברי הרהורים של חטא שכל איבריך מעידין בך ועל כרחך אתה עתיד ליתן דין וחשבון לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה בכל יום הוי אומר אוי לי שהלך היום ולא עשיתי בו צדקה עם תלמוד שכל יום שהלך אינו חוזר לך. אמרו בשעה שהאדם נפטר מן העולם שואל לו מלאך המות כלום עסקת בתורה ובגמילות חסדים והמלכת קונך שחרית וערבית והמלכת את חבירך עליך בנחת רוח אם יש לו דברים אלו יוצאת נשמתו בנשיקה ואם לאו ח"ו וכו'. דין שני הוא דין הקבר קשה יום הקבר יותר מדין של גיהנם וכו' ואפי' צדיקים גמורים שלא חטאו נדונין בו ומה יעשה אדם וינצל מחיבוט הקבר יעסוק בתורה ויהא אוהב צדקה ותוכחות וגמילות חסדים ויכניס תלמידי חכמים ואורחים לתוך ביתו ויהנו מנכסיו ויתפלל תפלתו בכוונה וינצל מן חיבוט הקבר ואפילו דינה של גיהנם אינו רואה. דין שלישי זה דינו של גיהנם בשעת הדין שואל לו הקב"ה עסקת בתורה ובגמילות חסדים אם יש דברים אלו בו פוטרין אותו מדינה של גיהנם וכו' אשרי אדם שמשים עצמו כשור לעול וכחמור למשאוי ויושב וקורא ושונה בד"ת בכל יום תמיד וקורא תורה נביאים וכתובים ושונה הלכות ומדרש וירבה בישיבה וימעט בסחורה מיד רוח הקודש שורה עליו כו'. אמר אבא אליהו ז"ל מעיד אני עלי שמים וארץ בין איש בין אשה בין גוי בין ישראל בין עבד בין שפחה הכל לפי מעשיו של אדם רוח הקודש שורה עליו. אשרי מי ששם כל אלו נגד עיניו בכל עת ויזכה להשלים בהם כל חייו ולכלול עצמו בהם בכל ימי חייו כל מעשים האלו ובלבד שישמור עצמו ואיבריו וגופו מכל חטא ועון זוכה לכל הכבוד הצפון לצדיקים עד שאין מנין ושיעור ואין כל עין יכולה לראות ואין כל אוזן יכולה לשמוע כבוד המתוקן לצדיקים ולחסידים וכן הוא אומר ומעולם לא שמעו ולא האזינו עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו:

השער הג' בשכר קיום התורה והמצות. ולמען תדע נועם עשיית המצות על שרשן כאשר גליתי אזנך בחלק א' אכתוב לך מ"ש בס' התיקונים תיקון י"ח דף כ"ח ותיקון ע' דף קכ"ט ואלקוט שרשיו ואסדרנו בתכלית הקיצור. כל נביא וכל בר נש כל חד סליק לאבר דיליה די נשמתא אתאציל מההוא מנהון ברישא דמלכא מנהון בימין דשערא בעיינין באודנין באנפין בחוטמא בפומא בצואר בידין בקומה דאיהו גופא בשוקין בירכין ברגלין באות ברית במוחא בלבא וכל אבר מאלין אית לי' ספירה ידיעה מאינון עשר ספיראן וכל אלין אברים אינון בדיוקנא דגופא דמלכא ואית מאן דנשמתיה מלבושין דמלכא תרי"ג פקודין דאורייתא אינון תליין בהני אברים דגופא דמלכא אית פקודין דתליין ברישא דמלכא ואית בעיינין וכו' ולכל פקודא בהדיא על כל אבר ואבר אית לי' שם ידוע ולגו מיני' איהו שמא דה' בן ד' דאיהו נשמתא דההוא אבר וכלהו איברי' אתקריאו כנויין לשמא דה' דאיהו לגו מכל אבר ואב' וכל שם וכנוי דכל אבר לית שולטנא אלא בההוא אבר דילי' אבל קב"ה שמא דהוי' ד' שלטני' בכל אתר כנשמת' דשלטנותא על כל אבר ודא איהו מלא כל הארץ כבודו וכל פקודין דעביד ב"נ שלא ע"מ לקבל פרס תליין בדיוקנא דמלכא באצילו' אבל פקודין דעביד על מנת ל"פ תליין בדיוקנא דההוא דאקרי נער לעילא ובכל אבר ואבר דדיוקנא דמלכא תליין מיני' כמה מלאכין דאתקריאו עיני ה' אזני ה' ידי ה' וכו' וכולהו תליין מגופא דמלכא בנימין דשערא דתליין מרישא וכל נימא איהו חד מלאך ותרי"ג אברין דבר נש כולהו מסודרין על סדרי בראשית ובג"ד אקרי בר נש עולם קטן ובכל פקודא דעביד בר נש גרים לאמלכא לקב"ה על ההוא אבר דנשמתא דבר נש כפום ההוא פקודא ובכל אבר ואבר דנשמתא דאתקריאת נר כמו שנאמר נר ה' נשמת אדם בה עביד ההיא מצוה דהכי נמי דאתקריאת נר כמ"ש כי נר מצוה בעי בר נש לבערא מכל אבר דילה כל מחשבין והרהורין בישין דנטופין דאינון קליפין דשריין בבר נש ואתקנא אתר דכיא נקיה לשריא תמן דכל אבר דאיהו פגים בחובא דאביד בר נש לא שריא ביה קב"ה בההוא אבר כמ"ש כי כל איש אשר בו מום לא יקרב וכל מאן דפגים בחד פקודא כאלו פגם בדיוקנא דמלכא וצריך לאוקדא

נאישן

לאינון קליפין דשריין תמן בהנהו פיקודין דשריין בכל אבר ואבר ולבערא לון מנהון דאקרון שאור וחמץ בהנהו נרות דעלייהו אתמר כי נר מצוה ותורה אור וכתיב נר ה' נשמת אדם חופש כל חדרי בטן וכדין שרייא תמן קב"ה דאיהו גם בן ד' וכנויין דיליה דאתקריאו אברים דיליה וחיילין דמלאכין דתליין מההוא אבר ונערין ליה לההוא אבר מכל מרעין בישין וקליפין דאינו שריין תמן אית פקודין דתליין וכו' כל פקודא דיראה ואהבה תליין במוחא ובליבא כל פקודין דהליכה תליין ברגלין כגון הליכה לבי כנישתא ולברית מילה ולמת מצוה או לכל הליכה דמצוה ואינון דקיימי' בעמידה על רגלין בצלותא דעמידה בתרין שוקין פקודא דברית מילה איהו תליא בצדיק דאיהו קשת אות ברית צלותא בת"י ברכאן דמצלאין בהון וסגדין וכרעין בהון תליא בצדיק ח"י עלמין אתרי קומא דגופא דזקפי לשכינתא בצלותא בשמא דהוי' ארבע זקיפות בצלותא תליין בעמודא דאמצעיתא תפילין דיד ביד שמאלא כל פקודין דעשיה תליין כגון נתינת צדקה וקשירת תפילין ביד ימינא על שמאלא וצדקה לקב"ה דאיהו צ' אמנים ד' קדושות ק' ברכאן ה' חומשי תורה בכל יומא. פתוח תפתח נתון תתן הענק תעניק ואינון עשר מיני מתנן וכו' נטילת על כתפין עונג שבת באכילה ושתיה וקרבנין דאכילה ושתיה דקב"ה כגון את קרבני לחמי וכו' צלותין דדמין לקרבנין ודי מברכין לקב"ה בכל מאי דאכלין ושתאן בתר דמצלי צלותא ולא קודם כולהו תליין בטבור וגוף ללמוד וצלותין וקלין ודבורין דקראן לקב"ה שמע ישראל תרין זמנין ביומא ובזמירות ותשבחות והודאות כולהו תליין בפומא והכי תקיעת שופר ברוחא דנשיב בפומא וההוא רוחא אתעביד קלא כל דינין תליין בדיבורא דפומא וכן בעיינין כמ"ש אין לדיין אלא מה שעיניו רואות קרבנין דאינון ריח ניחוח ואשא בוסמין דאבדלתא תליין בחוטמא קריאת שמע ושמיעת שופר וכל פקודין דאתמר בהון אם השמיע לאזנך כו' תליין באודנא. תפילין תליין ברישא וכל פקודין משלבאן דא בדא. בספר הזוהר פרשת נשא דף קכ"ד אמרו כד ב"נ עביד פקודא חדא ולא יתיר בדחילו ורחימו דקב"ה בגין ההוא פקודא שריין עליה י' ספירין כל מאן דקיים פקודא חדא כדקא יאות כאלו מקיים רמ"ח פקודין דעשה דלא אית פקודא דלאו איהו כלילא מכלהו רמ"ח ע"כ:

אגרא דבר נש דאמליך לקב"ה על כל אבר ואבר אתחשיב כאלו אמליך ליה על כל עלמא דבר נש עולם קטן אקרי ולא אתיהיב רשו לגלאה אגרייהו דטעמי מצות בגין דלא יפלח בר נש לקב"ה ע"מ לקבל פרס. אבל ת"ח ההיא נשמתא דאיהו בדיוקנא דמאריה דמקיים כל פקודין דיליה אלין כד סלקא לעילא כל חיילין דמלאכייא דתניין מאלין פקודין וכל תקונין משריין דגופא דמלכא סלקא עמה וכד נחתת כלהו נחתו עמה ואיהו סולם דאתמר בה והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו קלא נחית בכל רומי רקיעין הבו יקר לדיוקנא דמלכא. ברית מילה כמה דאעבר מההיא אבר הנהו קליפין ותקון אתר לשרייא שכינתא הכי נמי כד נשמתיה סליקת לעילא סליקת בשמא דה' ואעבר מינה כל קליפין ומלאכי חבלה דלא יקרבון לגביה. וכמו דאשתדל באורייתא ובמצות דאקראן אור ונר הכי כד אזיל לההוא עלמא ה' הולך לפניהם לנשמתיה ורוחיה ונפשיה בעמוד ענן ועמוד אש לנחותם הדרך להאיר להם. וכמה דשבת ונח ואתענג ביה ביקרא דקב"ה הכי יהיב ליה לעילא אתר בנייחא ונח תמן מכל מה דטרח בהאי עלמא. מאן דמייחד לקב"ה בשכינתיה קב"ה מזווג ליה בבת זוגיה בההוא עלמא מאן דקריב בשכינתיה לגביה הכי מקרב ליה בבת זוגיה ומאן דעביד ליה מקדשא הכי מקרב ליה בבת זוגיה ומאן דעביד ליה מקדשא הכי יעביד ליה בית דקדש קדישין דדייר תמן. מאן דעביד סוכה קב"ה יסכך ויגין עליה מכל מלאכי חבלה ומקטרגין כד נפק מהאי עלמא. מאן דמברך ז' ברכאן דק"ש ומקדש ליה בקק"ק ומיחד ליה בק"ש הכי יברך ליה למקדש ליה בעשר חופות דקדישין בג"ע ומייחד ליה בכלה דיליה מאן דתקין ברכייא לקב"ה בעטופא דמצוה מעטר ליה בההוא עלמא כרסייא ועטרה דכתר מלכותא וימליך ליה על כל מלאכין ומשריין דתמן וכמה דאנחית ליה בזמירות ותשבחות והודאות הכי סליק תמן כל חיון דמרכבות ומשריין דמלאכין דחיות ושרפים ואופנים פרחו גדפיהו לקבלא ליה בחדוא בניגונא סוף דבר לית פומא דיכלא למימר

למימר אגרא דיליה בההוא עלמא לדרי דרין זכאה איהו מאן דישרי לקב"ה בכל איברים דיליה דאי חסר חד אבר פגוי מיניה דלא שריא עליה אצטריך בגין ההוא אבר לאהדרא בגלגולא בעלמא עד דישתלים בכולהו איברים בדיוקנא דלגו ה' דאי חסר חד לאו איהו בגלמו סוף סוף כל מה דישתדל בר נש הוי בגין קב"ה ושכינתיה כד עביד פקודוי והכי מדה כנגד מדה ישתדל קב"ה בגיניה וכת זוגיה בההוא עלמא :

השער הד' בעונש מדות הרעות ובשכר קנין הטובות. הגאוה הוא שורש להרבה עבירות אם בין אדם למקום ואם בין אדם לחבירו כי גורם להזיק לחבירו ולשנאותו ולדבר לשון הרע עליו וכאלה רבות ואם בינו למקום שכן כתיב ורם לבבך ושכחת את ה' אלהיך. וארז"ל כל שיש בו גסות הרוח נקרא תועבה שנאמר תועבת ה' כל גבה לב. ואמרו בשמתא מאן דאית ביה ראוי לגדעו כאשירה ואין עפרו ננער ושכינה מיללת עליו ושקול כעובד כוכבים וכופר בעיקר וכאלו בא על כל העריות כולן וכאלו בנה במה ואפילו הקנה להקב"ה שמים וארץ כאברהם אבינו לא ינקה מדינה של גיהנם וסופו מתמעט ונאסף מן העולם שלא בזמנו. ואפילו ירבעם שכל חכמי דורו היו לפניו כעשבי השדה ולא היה בתורתו דופי והיה שונה ק"ג פנים בתורה לא נענש ונטרד מן העה"ז והעה"ב אלא מפני גסות הרוח וכאלו דוחק רגלי השכינה ומסתלק מן העולם ואומרת אין אני והוא יכולין לדור יחד בעולם. ומורד על מלכות שמים ומתעטף בטליתו של ממ"ה הקב"ה שנאמר בו ה' מלך גאות לבש ובמה יתגאה האדם היותו מטיפה סרוחה ויצירתו מדם נדה ובחייו שטף סרחון ואחר מותו רמה ותולעה ואחרית גופו גוש עפר ונפשו יורדת לגיהנם. אמנם הענוה והשפלות אין מדה גדולה הימנה כי משה רבינו ע"ה רבן של כל הנביאים בתורה ובמצות ויראת חטא לא נשתבח אלא בענוה והאיש משה עניו מאד. צא ולמד מן הקב"ה שהניח שמי מרום וירד לשכון אצל השפלים שנאמר מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח וכתיב קרוב ה' לנשברי לב וכתיב מי יגור באהלך כו' נבזה בעיניו נמאס ואע"פ שהיראה כתיב בה הן יראת ה' היא חכמה וכתיב יראת ה' היא אוצרו ארז"ל כי היא עקב אל הענוה כמ"ש עקב ענוה יראת ה' ומי שדעתו שפל' עליו כאלו הקריב כל הקרבנות שנאמר זבחי אלהים רוח נשברה ולא עוד אלא שאין תפלתו נמאסת וכו' ואין תפלתו של אדם נשמעת אלא אם כן משים עצמו כבשר כו' וכתיב ואל זה אביט אל עני ונכה רוח וכל מי שהוא עניו גורם להשרות שכינה על האדם בארץ שנא' ומשה נגש אל הערפל כו' מי גרם לו זה ענותנותו שנא' והאיש משה עניו מאד ותאנא ר' פנחס בן יאיר זהירות כו' וענוה גדולה מכולן שמביאה לידי רוח הקודש שנאמר רוח ה' אלהים עלי יען משח ה' אותו לבשר ענוים ושאלו מהם איזו בן עה"ב ענותן ושפל בכך שייף ונפיק וגריס באורייתא תדירא ולא מחזיק טיבותא לנפשיה ועתיד הקב"ה להיות עטרה בראש כל צדיק כו' יכול לכל ת"ל ולשאר עמו למי שמעטים עצמו כשרים. ובס' הזוהר פרשת שלח הכי פתח רב מתיבתא זכאה הוא מאן דאזעיר גרמיה בהאי עלמא כמה איהו רב בההוא עלמא מאן דאיהו זעיר איהו רב ומאן דאיהו רב איהו זעיר כו'. עוד שם פרשת תרומה אמאי אקרי יחזקאל בן בוזי על דהוה מבזה גרמיה לגבי מאן דגדול מיניה וע"ד זכה למקרי בן אדם מה אקרי הכי ב"נ אחרא ואקרי רם כדכתיב ברכאל הבוזי ממשפחת רם כו' וארז"ל למה נמשלה התורה למים מה המים אינן הולכין אלא למקום נמוך כך אין התורה שורה אלא במי שרוחו נמוכה אשרי מי שאינו קולף ורוחו נמוכה ושפלה הרבה וכן הוא אומר נושא עון ועובר על פשע לשארית נחלתו למי שמשים עצמו שירים אשרי אדם שישים עצמו עפר שהכל ירמסוהו ויהיה כאסקופה התחתונה שהכל דשין בה וביתד הנמוכה שהכל תולין בו וכו':

הכעס הוא ענף הגאוה ושקול כמותו וארז"ל כל הכועס כל מיני פורעניות של גיהנם שולטין בו וכו'. וארז"ל המקרע בגדיו והמפזר מעותיו והמשבר כלים בחמתו יהיה בעיניך כעובד כוכבים שנאמר לא יהיה בך אל זר וכו'. וארז"ל כל הכועס אין שכינה חשובה

כנגדו

כנגדו וכו' ומשכח תלמודו ומוסיף טפשות ובידוע שעונותיו מרובין מזכיותיו שנאמר ובעל חימה רב פשע. ואחז"ל כל הכועס אם חכם הוא חכמתו מסתלק' ממנו וכו' מנלן ממשה ומאלישע וכו'. וא"ל אליהו ז"ל לרב יהודה לא תרתח ולא תחטא. ובזהר פרשת תצוה אי בר נש כעיס עקיר מיניה נשמתא עילאה קדישא למשרי באתרה סטרא אחרא ודא איהו בר נש דמריד במאריה ואסור לאתקרבא בהדיה ודא איהו טורף נפשו באפו וכו' הטריף נפשי' ואשרי באתרה אל זר וכו' כי במה נחשב הוא עובד כוכבים איקרי ומאן דאתחבר עמיה כאלו אתחבר לעובד כוכבים ממש דעבודת כוכבים ממש שריא בגויה ואסור לאסתכלא באנפוי ועליה כתיב אל תפנו אל האלילים וע"ד כתיב אלהי מסכה לא תעשה לך וכל מסאבין אתדכיין בר מהאי דיהון דמסאב גופא מגו ומבר ונפשא כולא מסאב ואפילו כד אתי' האי בר נש ועקר להוא זר מכל וכל לעלמין ולבתר אשתדל לאתקדשא ולאמשכא ההוא קדושא דנשמתא קדישא עליה כדין ולואי דאתקדש דכיון דעקרת מיני' חדא כמה יעבור בר נש עד דייתוב לאתרה כו':

הקפדנות היא ענף מן הגאוה ומן הכעס ואחז"ל מאן דקפיד קפדין ליה ואין מוחלין לו עונותיו שנאמר נושא עון ועובר על פשע למי נושא עון למי שעובר על פשע. אבל המעביר על מדותיו אחז"ל לעולם יבקש רחמים בכל יום ובכל עת יתן בעפר פיהו וכו' יתן למכהו לחי ישבע בחרפה ואשרי מי ששומע חרפתו ואינו משיב וכן ישעיה אומר גוי נתתי למכים וכו'. כך אמרו חכמים כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על פשעיו שנאמר נושא עון ועובר על פשע וכו' אמרו בחופת אליהו ג' הקב"ה אוהבן מי שאינו כועס ומי שאינו משתכר ומי שאינו עומד על מדותיו. ושאל ר"ע לרבי נחוניא הגדול במה הארכת ימים וא"ל מימי לא קבלתי מתנות ולא עמדתי על מדותי ואחז"ל רב הונא בר יהושע חלש וכו' א"ל מאי חזית א"ל הכי אמר קב"ה הואיל ולא מוקי במלתיה לא תקימו בהדיה שנאמר נושא עון ועובר על פשע וכו' ואחז"ל ר' נחמן חפר תל א' והיה רב אחי בר יאשיה קבור שם וראהו קיים בעצמותיו א"ל מאי האי א"ל מימי האי לא עמדתי על מדותי ולא השפתי בלבי קנאת חבירי וכו' שנאמר ורקב עצמות קנאה. ואחז"ל מעשה בר"א שירד לפני התיבה ולא נענה וכו' וירד ר"ע ונענה יצאה בת קול ואמרה מפני שזה מעביר על מדותיו. ואחז"ל אין העולם מתקיי' אלא במי שבולם פיו בשעת מריבה שנאמר תולה ארץ על בלימה רבי אבהו אמר על מי שמשים עצמו כמי שאינו וכו' ות"ר הנעלבים ואינן עולבין שומעים חרפתם ואין משיבין עליהם הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו. ואמר אליהו ז"ל לעולם הוי עלוב לבני אדם ולבני ביתך יותר מכולם ואמר אבא אליהו ז"ל לעולם אין תורה מתפרשת אלא במי שאינו קפדן ואף אני נגלה אלא למי שאינו קפדן:

העצבות גורמות מניעת העבודה מקיום המצות ובטול עסק התורה וכוונת התפלה ומבטל מחשבה טובה לעבוד את ה' והוא שער התחלת גירוי הסתת היצה"ר אפי' אם הוא צדיק ברשותו כי אין לו תועלת בעבודה בהיות יסורין עליו וכו' וגם כי בא עליו בדרך חסידות באמור לו איך יעלה בדעתך גוש עפר רמה ותולעה להתקרב להתקדש בקדושת מלכו של עולם וכמ"ש ראמות לאויל חכמות ואם צדקת מה תתן לו וכו' גם גורמת סילוק רוח הקודש מעליו והיפך בהיות עובד יתברך בשמחה כמ"ש עבדו את ה' בשמחה כי השמחה מוסיפה חשק רב ואהבה להתדבק בו יותר וכתיב תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב כי העבודה אם היא בעצבון דומה לעבד העובד לרבו בפנים עצבות וזועפות וכתיב ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסיף עצב עמה העצבון הוא נמשך מזוהמות סמאל ונחש שהטילו באדם והוא כמ"ש בעצבון תאכלנה וכתיב בעצב תלדי בנים ועל ידי כך הקב"ה יסתלק מעליו והראיה מיעקב בחיר האבות שנסתלקה ממנו שכינה ורוח הקודש כ"ב שנים שפירש יוסף ממנו וכששמח בבשורתו כתיב ותחי רוח יעקב ששרתה עליו רוח הקודש ואחז"ל אין שכינה ואין נבואה שורה לא מתוך עצבות וכו' וכן מצינו באלישע ובבני הנביאים דכתיב והיה כנגן המנגן וכו' וכתיב ולפניהם תוף וחליל וכו' ואפי' בכל עבודת מצוה ותפלה צריך שיהיה בתכלית השמחה כמו שמצינו באבי'

דהוה

דהוה בדיה טובא ואמר תפילין קא מנחנא. וכן רב ברונא משום דסמיך גאולה לתפלה לא פסק חוכא מפומיה כל ההוא יומא:

שנאה על ידי כך חוטא לחבירו להרע לו בכל מיני רעה ואחז"ל שנאת הבריות מוציא את האדם מן העולם והנה שונא כביכול להקב"ה על שונא אותו והנה כולנו בנים לה' אלהינו ואוהב את אברהם יצחק ויעקב שיצא מהם זה והנה כל הנשמות נאחזות בשי"ת וצורך גבוה מהם אשר בהם יתפאר ואיך התגאה ואז"ל בית שני היו בו צדיקים וחכמים גדולים ולא נחרב אלא בעון שנאת חנם ולא נתארך הקץ ולא נעלם אלא לסבת שנאת חנם. ולא עוד אלא שאר העבירות אינו עובר עליהן אלא בשעה שעובר עליהן אבל שנאת חנם בלב היא תמיד ובכל רגע עובר על לא תשנא וכו' וביטל מצות עשה ואהבת לרעך כמוך. ולא עוד אלא שעל מצוה זו אמרו שזה כלל גדול שבתורה שכולה תלויה בה ולא זכה משה לכל מעלותיו אלא שהיה אוהב לישראל ונצטער בצרתם כמ"ש ז"ל על וירא בסבלותם ועל פסוק ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא וכו' ולכן היה שקול ככל ישראל כמ"ש ויזכור ימי עולם משה עמו:

הקנאה היא גרמה לבא לידי שנאה וגם היא יותר קשה כי מורד על הקב"ה למה השפיע טובה לחבירו יותר ממנו. ואז"ל הקנאה והתאוה והכבוד מוציאין את האדם מן העולם. צא ולמד כי כל הראשונים לא נענשו אלא בשביל הקנאה כי הנה קין המדבר פה אל פה עם השי"ת נטרד מן העולם הוא וזרעיותיו על שקנא לתאומתו של הבל וע"י כן עבר כל אותן העבירות ועשרת השבטים לא גלו למצרים אלא בעון ויקנאו בו אחיו וסוף נענשו בעשרה הרוגי מלכות וירבעם שכל חכמי דורו לפניו כעשב השדה נטרד מן העולם בקנאתו במלכות בית דוד. גם שאול בחיר ה' כבן שנה שלא טעם טעם חטא ולא היה במלכותו שום דופי כמ"ש ז"ל נטרד ממלכותו ונהרג הוא וג' בניו ונהרגו נוב עיר הכהנים וגלו ישראל בידי פלשתים ונחרב משכן שילה והכל על שקנא לדוד בענין גלית סרה מעליו רוח הקודש ונחה עליו רוח עועים. ואין בן דוד בא עד שיוסרה הקנאה כמ"ש אפרים לא יקנא את יהודה וכו' ולא עוד כי אפי' מלאכי מרום נפלו מקדושתן על זה כמ"ש בפרקי ר"א על סמאל שהיה גדול מן השרפים שאין להם רק שש כנפים והוא היו לו י"ב כנפים ונעקר מן הקדושה בשביל קנאה על האדם וכן הנפילים עזא ועזאל נטרדו מן העולם על שנתקנאו באדם וכל מי שיש בו קנאה עצמותיו מרקיבין ולכן ראוי לאדם להיות שמח בחלקו אף אם מעט הוא כי לא טוב הוא מהלל הזקן ור' חנינא בן דוסא ור' יהודה בר אלעאי ור"א בן פדת וזולתם:

החמדה אב הטומאה כי היא מביאה לשנאה וקנאה ומביאה לידי גזל ושבועת שקר ולידי רציחה והיא העבירות שבעשרת הדברות שקולה ככולן כי עינו לא תשבע עושר כענין הנחש שנאמר לו ונחש עפר לחמו וכתיב נבהל להון איש רע עין וכו'. ואחז"ל התאוה מוציאה את האדם מן העולם כי מפרידו מעסק התורה ומקיום מצותיו והוא כופר בהשגחה שאינו מאמין שהכל ע"י השגחתו ית' וכמ"ש רז"ל כל מי שיש לו פת בסלו ואומר מה אוכל למחר הרי זה מקטני אמנה ועליו נאמר כי מי בז ליום קטנות מי גרם לצדיקים שיתבזבזו שולחנם לעתיד לבא קטנות אמונה שהיתה בהם אבל הבטחון אין מעלה כמותו. וכמ"ש אשרי כל חוסי בו כי מאמין שיש לעולם אלוה ויכול ומשגיח וכתיב ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו ומבטח הוא שלא יחסרו מזונותיו כמ"ש השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך. ובתנאי שיהיה באמת ובכל לבו בלי שום פקפוק ועוד כי בהיותו בוטח יעסוק בתורה ומצות בכל לב בלי כל הרהור:

תאות התענוגים רעה מכל הנ"ל כי בהיותו גרגרן יבואהו לידי חמדה וגזל ושבועת שקר ושנאת הבריות וקנאה ודומה לעשו שאמר הלעיטני נא וכו'. ועליו נאמר ושמת סכין בלועך אם בעל נפש אתה כי ע"י כן יאכל נבילות וטריפות וכל מאכלות אסורות וכתיב כל עמל אדם לפיהו וכתיב ובטן רשעים תחסר וכתיב וישמן ישורון וכו' ויטוש אלוה עשהו כי מביאו לכחש בשי"ת כמ"ש פן אשבע וכחשתי ואמרתי מי ה' ועל כל העבירות אין הקטן נענש ובן סורר ומורה שאכל תרטימר בשר ושתי לוג יין נסקל ואז"ל מנהג הרשעים אכול בשר ושתה יין כו'

וכתיב אם יכופר העון הזה לכם עד תמותון ואמר אליהו ז"ל לר' יהודה לא תרוי ולא תחטא אבל המסתפק בהכרחי נקרא צדיק כמ"ש צדיק אוכל לשובע נפשו ודוד אמר טוב לי כי עניתי למען אלמד חוקך . ולא שאל יעקב אלא ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש וכתיב יששכר חמור גרם כו' ויט שכמו לסבול ואז"ל כך היא דרכה של תורה פת במלח תאכל כו' אם עשית כן אשריך בעה"ז וטוב לך לעה"ב ואז"ל אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה . ואז"ל מרבה בשר מרבה רמה ואז"ל לעולם יראה אדם כאלו קדוש בתוך מעיו שנא' בקרבך קדוש ולא זכה מרע"ה לקבל התורה עד שהתענה מ' יום ומ' לילה ולא זכו ר' אליעזר ור' עקיבא ור' ישמעאל לכל אותה החכמה והנבואה בעלייתן לפרדס עד אשר התענו ימים רבים בכל מיני סגופים ופרישות ולא זכה שלמה לאותה החכמה ויחכם מכל אדם עד שהתענה מ' יום ומ' לילה כמ"ש על מ' של משלי שהיא מ"ם רבתי ובס' הזוהר אמר רשב"י לר' פנחס כד חזיה דגופא מלייא חלודין בנאתו מן המערה אלא לא ראיתני בכך לא הייתי בכך . ובפ' תרומה גופיהון דצדיקיא דלא אתמשכו בהאי עלמא בתר הנאת הסיא קליפה לא שלטא עליהן רוח מסאבא כלל דכיון דלא אתענג בהאי עלמא אלא מתענוגי דמצוה ושבתי והגין ההוא רוח מסאבא לא יכול לשלטאה עלייהו כלל כיון דלא אתענגו מדיליה כלום כו' ואי אתהני מדיליה ביומין דחול עליה אתמר וזריתי פרש על פניכם כו' ותנא דבי אליהו לא זכה אדם לתורה יבקש רחמים על אכילה ושתיה יתירה שלא תכנס לתוך מעיו :

השררה והכבוד היא קשה מאוד כי היא מביאה לאדם לידי הגאוה שהיא הקשה מכולן ועל ידי כן יפיל אימה יתירה על הציבור שלא לשם שמים אבל סופו נעקר מן העולם וזרעו לא יצליח אחריו כלל כמ"ש ז"ל וכמו שמצינו בירבעם הרשע הגדול כנ"ל שע"י בקשת השררה נטרד הוא וזרעו מן העה"ז ואין לו חלק לעה"ב ושאול בחיר ה' כבן שנה במלכו שלא טעם טעם חטא והיה נחבא אל הכלים בורח מן השררה וסופו נלכד ברשת ואמר כבדני נא נגד זקני עמי ורדף אחריה ואבד המלוכה ונהרג הוא וג' בניו כו' כנ"ל במדת הקנאה וארז"ל הקנאה והתאוה והכבוד מוציאין את האדם מן העולם וארז"ל הרבנות מקפחת וקוברת בעליה כי מביאתו לרום לבבו על קונו כמ"ש לבלתי רום לבבו וכו' למען יאריך ימים על ממלכתו וארז"ל רב כד הוה נפיק לדינא הוה אמר ברעות נפשאי לקטלא נפיק וכו' וארז"ל בני אם ערבת לרעך רב הונא פתר ליה במי שנתמנה פרנס על הצבור מה כתיב בתריה נוקשת וכו' נלכדת וכו' עשה זאת איפה בני והנצל וכו' ואם לאו עליו כתיב נואף אשה חסר לב משחית נפשו וכו' ואין מרחמין עליו בגיהנם וכו' אמר הקב"ה אני קדוש אני חסיד וכו' אם יש בך כל המדות האלו קבל עליך שררה ואם לאו אל תקבל . ודוד המלך ע"ה אמר ה' לא גבה לבי וכו' נפשי כגמול עלי אמו לכן הוי בורח מן השררה עד קצה האחרון וכמו שהארכנו במדת הגאוה וכמ"ש בספר הזוהר זכאה איהו מאן דאזער גרמיה בהאי עלמא וכו' . מי לנו גדול ממשה רבן של כל ישראל שסירב עם הקב"ה ז' ימים ולא רצה ואמר שלח נא ביד תשלח עד שנאמר ויחר אף ה' במשה ועשה בו רושם כמשז"ל ואח"כ נתרצה ולבסוף נענש בעבורם במי מריבה ולא הועילו לו כל זכיותיו כי כל המשתרר על הצבור אפי' לש"ם כמשה סופו ליענש כי הוא ערב על כל מעשיהן כמשז"ל על ואשימם בראשיכם ק"ו ליתוש כמונו שח"ו לא תהיה לנו תקומה :

הראות מעשיו לבריות . ידעת משז"ל ענין אותה האשה שהיתה נענשת בגיהנם על שהיתה מספרת לחברותיה היום התעניתי כו' ולא די שאינו מקבל שכר אלא שנדון בגיהנם כי הרי מגלה דעתו שאין מעשיו כלל לש"ם והוא מכלל הפירושים פרוש נקפי פרוש קיזאי כו' וארז"ל לעולם יהא אדם ירא שמים בסתר ויהיו כל דרכיו לשמים ואם יכול אדם שיעשה כל דרכיו לשמים ולא יפרסם לבריות אפי' אחד מהן שכרו כפול ומכופל מפני שכבוד אלהים הסתר דבר עכ"ל :

שער החמישי במדות האסורות . לשון הרע ארז"ל שקשה מעבודת כוכבים וש"ד וג"ע

שכן

שהן החמורות מכל העבירות ואחז"ל כל המספר לשון הרע כופר בעיקר כמ"ש אשר אמרו ללשונינו נגביר שפתינו אתנו מי אדון לנו :

רכילות הורג שלשה ושקול כשפיכות דמים ואינו נכנס בג"ע כמ"ש מי יגור באהליך כו' לא רגל על לשונו והנה דואג אדומי אביר הרועים ראש הסנהדרין מפני הרכילות נטרד מן העה"ב ונכרת בחצי ימיו וגרם הריגת נוב עיר הכהנים ומיתת שאול ובניו ובני בניו. הלבנת פנים ומכנה ש"ר לחבירו והמתכבד בקלון חבירו יורדין לגיהנם ואינן עולין ואין להם חלק לעה"ב והם בכלל לא תרצח כמ"ש ז"ל בפרק הזהב במערבא במאי זהירי טפי באזיל סומקא ואתי חיורא. ליצנות הוא מד' כתות שאינן מקבלות פני שכינה ואחז"ל כל המתלוצץ נופל בגיהנם. ואחז"ל אע"פ שיושב בטל הרי זה מושב לצים וכמ"ש אשרי האיש וכו' ובמושב לצים לא ישב וסמוך ליה כי אם בתורת ה' חפצו וכו' מה כתיב בתריה והיה כעץ שתול וכו' לא כן הרשעים וכו'. ואחז"ל בכל יום בת קול יוצאת ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה שכל מי שאינו עוסק בתורה נקרא נזוף ר"ל מנודה לשמים. ואחז"ל כי דבר ה' בזה כו' ר' נחמיה אומר זה כל מי שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק כו' ואמר רב כל הפורש מדברי תורה ועוסק בדברי שיחה אש אוכלתו כו' כל מי שמרפה עצמו מד"ת נופל בגיהנם ומאכילין לו גחלי רתמים שנאמר הקוטפים מלוח עלי שיח וכו' ואחז"ל המפנה לבו לבטלה הרי זה מתחייב בנפשו שנאמר רק השמר לך וכו' ואחז"ל אין תחלת דינו של אדם אלא על ד"ת שנאמר פוטר מים ראשית מדון וכתיב והגית בו יומם ולילה וכו' כי אז תצליח את דרכיך ואז תשכיל וכל רגע ושעה ויום שאדם בטל מד"ת עליו נאמר וחסרון לא יוכל להמנות ואחז"ל אלו דברים שאדם עושה אותם אוכל מפרותיהם בעה"ז והקרן קיימת לעוה"ב וכו' ותלמוד תורה כנגד כולם ולא עוד שהעוסק בת"ת פטור מכל המצות שהיא שקולה ככל המצות ותנא דבי אליהו ז"ל אדם שמשים עצמו כשור לעול וכחמור למשאוי ויושב וקורא ושונה בתורה בכל יום תמיד מיד רוח הקודש שורה עליו ואם יושב בטל נענש כ"כ ק"ו למי שמתלוצץ ממש. שיחה בטילה גורמת לידי עבירות גדולות כי הרי אפי' יושב בטל הרי זה מושב לצים ונענש עונשים גדולים כנ"ל בענין הליצנות מכל שכן השח שיחות בטילות בפועל ולא עוד אלא שמביא לידי לה"ר ורכילות וליצנות ומספר בגנות חבירו ואחז"ל השח שיחה בטילה עובר בעשה שנאמר ודברת בם. אמרו על ריב"ז ועל רב שמימיהן לא שחו שיחת חולין כו'. ואחז"ל מלה בסלע ושתיקה בשתים. ואחז"ל לא מצאתי לגוף טוב משתיקה וכתיב ישב בדד וידום יתן בעפר פיהו וכתיב מות וחיים ביד הלשון. ואז"ל סיג לחכמה שתיקה ואמר שלמה אל תבהל על פיך ולבך אל ימהר להוציא דבר לפני האלקים כי האלהים בשמים ואתה על הארץ על כן יהיו דבריך מעטים ואחז"ל האמנם אלם צדק תדברון מה אומנתו של אדם בעה"ז ישים עצמו אלם כו' ואחז"ל רבי כד הוה מטא להאי קרא בכי כי הנה יוצר הרים ובורא רוח ומגיד לאדם מה שיחו אפי' שיחה קלה שאדם משיח עם אשתו ואפי' דברים שאין בהם ממש הן נכתבין על פנקסו של אדם וקורא לפניו בשעת מיתתו וכו'. ואחז"ל שתיקתו של אדם מביאתו לידי ענוה והענוה היא ראש לכל יראת שמים ובשעה שאינו עוסק בתורה יהיה דומם ומדביק שפתותיו זו לזו כשתי רחיים שסובבות זו על זו מפני שצדקותיו וזכיותיו כולן של אדם אינן מספיקות במה שיוציא בשפתיו. אשרי מי שמשים עצמו אלם וחרש וחגר וסומא וכל כך למה כדי שלא יחטא ויחייב עצמו ואת איבריו לגיהנם וכן דוד הוא אומר ואני כחרש לא אשמע וכאלם לא יפתח פיו. ובספר הזוהר ולית לך הבל דלית ליה קלא כו' וכל הינון מילין דאשתדל בהו בר נש דלאו אינון לפולחנא דקב"ה ההוא מלה אתעבד מיניה הבל ושאטא בעלמא וכד נפקא נשמתיה ההוא הבל מגלגלא ליה בעלמא ודא איהו ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע. ואמרו שם דף של"ה ותלבש אסתר מלכות אוליפנא כל מאן דנטיר פומיה ולישניה זכי לאתלבשא ברוח קודשא וכו' :

המסתכל בעריות אפי' יהיה כמשה יד ליד לא ינקה מדינה של גיהנם וסופו לחטוא בעריות ומגרה יצר הרע בעצמו ויבא לידי קרי החמור כמו שיתבאר בשער ו' :

הנהגה

הנהגה בכבוד התורה נוטל חייו מן העולם ומתחייב בנפשו ומעשה דר' טרפון יוכיח שהיו
מפליכין אותו ליאור להרגו ולא רצה ליהנות מד"ת וכמ"ש ז"ל אל תעשה עטרה לעצמך
ולא קרדום וכו' שכל הנהנה מכבוד תורה נוטל חייו מן העולם וסופו יורש גיהנם :

השקר המדבר שקרים כופר באלהי אמת ומודה לאל אחר שנקרא שקר והיא כת שאינה
רואה פני שכינה כמו שכתוב דובר שקרים לא יכון לנגד עיני ואינו בכלל ישראל
שכתוב בהם שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב וימיו מקצרין אך דובר אמת מאריך
ימים כמ"ש במסכת סנהדרין על רב שביומי דאלו הוו יהבי ליה כל חללי דעלמא לא הוה
משני בדבוריה זמנא הדא איקלע לההוא אתר דקשוט שמיה דלא הוו משני בדבורייהו ולא
הוו מיית איניש בלא זמניה וכו'. שכיבו ליה תרתין בנין אמרו ליה במטותא מינך פוק מהכא
ולא תגרי בנו מותנא . וכתיב למדו לשונם דבר שקר וכו' העל אלה לא אפקוד בם אם
בגוי אשר כזה לא תתנקם נפשי . ולא נענשו המרגלים ודור המדבר אלא מפני עדות שקר
ואחז"ל כל המחליף בדבורו כאלו עובד כוכבים וכתיב שם הנה שנא ה' וכו' עינים רמות לשון
שקר ויפח כזבים וכו' וכתיב ואמת לא ידברו וכו' העל אלה לא אפקוד וכו'. וכתיב מי
האיש החפץ חיים כו' נצור לשונך . גחזי לא נטרד אלא מפני ששקר בשם אלישע . אמנון כוזב
לתמר ונהרג . רוחו של נבות נטרד ממחיצתו על שדבר כזב שנאמר מי יפתה את אחאב כו'
לא ממהילתך ואמר רב הונא לא גלו ישראל מארצם אלא על שעברו על פסוק מדבר שקר
תרחק . ואחז"ל לא חרבה ירושלים אלא על שפסקו ממנה בעלי אמנה שנאמר שוטטו בחוצות
ירושלים כו' . ובספר הזוהר בזמנא דשקר דאיהו סמאל שלטא כתיב ותשלך אמת ארצה ודי
גרים חרבן בית ראשון ושני וכו' ואחז"ל על ג' דברים העולם עומד על הדין ועל האמת ועל
השלום וכתיב ה' מי יגור באהליך וכו' ודובר אמת בלבבו אף מה שחשב בלבבו צריך לאמ
אותו מעשה כמ"ש ז"ל בעובדא דרב ספרא וכתיב תורת אמת היתה בפיהו ועולה לא נמצא
בשפתיו כי מלאך ה' צבאות הוא :

החונף הוא מן ד' כתות שאין מקבלות פני שכינה לפי שמזלזל בכבוד המקום בהחניפו ה
הרשע וכמ"ש אומר לרשע צדיק אתה יקבוהו עמים יזעמוהו לאומים ואפילו שמחני
למי שאינו רשע הרי הוא כמתיירא ובוטח באדם וכתיב ארור הגבר אשר יבטח באדם וכתי
לא לפניו חנף יבא וכמו שכתבו ז"ל בעובדא דינאי המלך שהחניפו לו הסנהדרין בדבר מוע
שלא העמידוהו בשעת הדין ובא גבריאל וחבטן בקרקע ומתו . גם כשהחניפו לאגריפס המל
שהיה צדיק נתחייבו שונאיהן של ישראל כליה ואחז"ל ג' הקב"ה שונאן המדבר א' בפה וא'
בלב . ואחז"ל כל אדם שיש בו חניפה נופל בגיהנם שנאמר הוי האומרים לטוב רע כו' ל
כאכול קש לשון אש כו' ואחז"ל כל עדה שיש בה חניפה מאוסה כנדה שנאמר כי עדת ח
גלמוד ואחז"ל כל ת"ח שאין תוכו כברו נקרא תועבה . ואחז"ל כל אדם שיש בו חניפה מב
אף לעולם שנאמר וחנפי לב ישימו אף ולא עוד אלא שתפלתו נמאסת וכו' ואחז"ל כל
שיש בו חניפה אפילו עוברים שבמעי אמן מקללים אותו וכו' ואחז"ל בעון חניפה בני אד
נופלים ביד אויביהם שנאמר בגוי חנף אשלחנו וכו'. קשה החניפה כעובד כוכבים וג"ע וש"ד
עובד כוכבים מנין שנאמר לעשות חנף ולדבר אל ה' תועה . ג"ע מנין שנאמר הן ישלח א
את אשתו וכו' הלא חנוף תחנף הארץ וכו'. ש"ד מנין שנא' ותחנף הארץ בדמים . וכו
החנופה הגשמים נעצרים ובעון החנופה נדון בגיהנם לעולמי עולמים שנאמר פחדו בציון חטא
אחזה רעדה חנפים מי יגור לנו אש אוכלה וכו' ואחז"ל לא זכה ירבעם למלכות אלא על ש
החניף לשלמה וכו' :

רמיה יש בה ב' רעות גדולות הא' שהוא כענין השקר והחניפה והב' כי היא כענין הגנ
והאונאה ומזלזל בשי"ת שנראה כי אין הקב"ה מכיר ברמאותו ח"ו וכתיב ולא תונו
את עמיתו ויראת מאלהיך וכתיב לא תעשו עול וכו' אני ה' אלהיכם והלא דיו של א
אחר השמירה נשאת ונתת באמונה . והוא מן ד' כתות שאין מקבלות פני שכינה שנאמר

ישב בקרב ביתי עושה רמיה ולא תכנס ירושלים אלא על שפסקו ממנה בעלי אמנה כל"ש באדם שקר וכתיב ה' מי יגור באהליך וכו' ודובר אמת בלבבו. ואחז"ל אים אמונות רב ברשם זה הנושא ונותן באמונה שנכנסיו מתברכים והקב"ה מזמין לו פרנסתו וכו' ולא עוד אלא שנקרא צדיק שנאמר וצדיק באמונתו יחיה (והסוד לרמוז ולהורות אף מי שאינו יהודי) ואחז"ל תרי"ג מצות כו' ובא חבקוק והעמידן על אחת שנא' וצדיק באמונתו יחיה:

השער הו' בעונש מל"ת. חילול השם קשה מכל העבירות כמ"ש ז"ל בענין חלוקי כפרה עבר על חילול ה' אין התשובה ויו"ה ויסורין מכפרין אלא יום המיתה שנאמר אם יכופר העון הזה לכם עד תמותון. **נדה**. זולת היותה בעונש כרת אמרו בספר הזוהר תלתא אינון דדחיין שכינתא מעלמא ובני נשא צווחין ולא אשתמע קליהון ואלין אינון כדם בגין דלית מסאבו בעלמא תקיף כר ממסאבו דנדה: **שבת**. ידוע כי הוא שקולה ככל המצות וכל הרשעים יש להם מנוחה בשבת ואם של גיהנם שובתת בו והמחלל שבת אשם לא תכבה אפילו בשבת ואחז"ל אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד היו נגאלין ואחז"ל כל השומר שבת אפילו עובד כוכבים כאנוש מוחלין לו שנאמר אשרי אנוש יעשה זאת וכו' שומר שבת וכתיב אם תשיב משבת וכו' אז תתענג על ה' וכו':

חלב ודם ידוע שהן מחייבי כריתות והן משקלין את הנפש: המשתמש בשמות הקודש אחז"ל דאשתמש בתגא חלף ונעקר מן העולם ויכפור הוא או בניו או ימות הוא ובניו או ישגה הוא או בניו. המבזה ת"ח הם מכלל ואלו שאין להם חלק לעה"ב ואין להם תחיית המתים: קרי לבטלה קשה מן שפיכת דמים של אחרים ועוד שדמם ודם זרעיותן באין להם קן נשפך דמן. ובספר הזוהר פרשת ויחי כולהו הייבי אית להו תשובה בר מהאי וכל העבירות הקטן פסול הוא מזה שהרי ער ואונן קטנים מבן ז' שנים היו ומתו בידי שמים ולא עוד אלא שעדיין לא נגמוו עליהן וכן דור המבול כתיב כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ וכל הדברים נשוגו מאדם עד בהמה ועוף השמים ושל הרמש אפי' עפחים מן העפר נימוח שם שלא היה כן מאז נברא העולם ואחריו לא יהיה כן ולא עוד אלא שלא נגמוו זולת מז' מצות ב מאכלות אסורות ידוע כי אפי' את הנפש הן משקלין כמ"ש ולא תשקצו את נפשותיכם ולא עוד אלא שהפורש מהן נקרא קדוש כמ"ש והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני וידעת כי הקדושה מביאה לידי רוח הקדש. שבועה אם היא בשקר או שוא אחז"ל בשעה שאמר הקב"ה לא תשא נזדעזע כל העולם כו' ויאמר המרגיז ארץ ממקומה ועמודיה יתפלצון. והתהום מבקש לעלות לשטוף כל העולם וכו'. ואחז"ל כל העבירות נפרעין ממנו וזה ממנו וממשפחתו ומכל העולם כולו אפי' אם הוא באמת אחז"ל ס' רבוא עיירות היו לינאי בהר המלך יכולן נחרבו על השבועה אפי' שהיו מקיימין אותה. ואחז"ל על ר' יהושע בן לוי שאמר הקב"ה ראו אם מימיו נשבע והתיר שבועתו ע"י חכם הוציאו מג"ע ואם לאו הניחוהו ובדקו ומצאוהו שמעולם לא נשאל על שבועתו ולא עוד אלא שלא נשבע מימיו:

שער הז' בקיום מ"ע ובקיום מנהגים טובים. **ציצית** כבר ידעת כי היא שקולה ככל התורה וגימ' ת"ר ועם י"ג חוליות הרי תרי"ג גם כתיב וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' מגיד ששקולה ככל המצות. **תפילין** מי שאינו מקיימן נקרא קרקפתא דלא מנח תפילין שאינו קם בתחיית המתים והמניחן כל המזיקין ורשעים ירא'ם ממנו ועליו נאמר וראו כל עמי הארץ וכו' ר' אליעזר אומר אלו תפילין של ראש ולעתיד לבא עליהן נאמר צדיקים יושבין ועטרותיהן בראשיהן. **ק"ש** כבר ידעת כי הוא יחודו של מקום שהוא שורש לכל המצות גם יש בה רמ"ח תיבות כי על ידי קריאה נתקן רמ"ח איברי הנשמה. גם אחז"ל מי שקורא ק"ש פעמים בכל יום כאלו קיים כל התורה שנא' והגית בו יומם ולילה:

תפלה אחז"ל דברים שעומדים ברומו של עולם ושמו שידעת כי היא גדולה מכל הקרבנות שנאמר למה לי רוב זבחיכם וכו' וכתיב גם כי תרבו תפלה מכלל שגדולה מהן וכשר בהקרבנות

שהקרבנות מכפרין התפלה ג"כ מכפרת עונותיו של אדם . וכש' הזוהר פרשת ויקהל צלותא יקירא מכל פולחנין ומכל קורבנין כו' :

טובי לחייביא ארז"ל למה זכה אלקנה להעמיד שמואל ששקול כמשה ואהרן מפני שהיה עולה לרגל ומעלה לבני אדם הרבה עמו ומזכה אותן וכן שמואל בנו נהג אחריו וסבב הגלגל ובית אל וכו' ושפט את ישראל ותשובתו הרמתה כי שם ביתו ואברהם לא זכה לכל מעלותיו אלא משום ואת הנפש אשר עשו בחרן וכתיב ואברהם היו יהיה לגוי גדול וכו' כי ידעתיו למען אשר יצוה וכו' ושמרו דרך ה' וכו' וכל ראשי הדורות אין זוכין או אינם נעשים אלא על שבה זו . וכש' הזוהר ריש פ' תרומה הגדיל לספר בשבח מצוה זו ואמר זכאה בעי למרדף בתר חייביא ולמקני ליה באגר שלים וכו' ודא איהו שבחא דישתלק ביה קב"ה יתיר משבחא אחרא ואסתלקותא דא יתיר מכולא כו' וע"ד כתיב באהרן ורבים השיב מעון וכתיב בריתי היתה אתו החיים והשלום כו' ואיהו אסתלק בג' סלוקין מה דלא אסתלק הכי בר נש אחרא כו' האי בר נש עליה כתיב בריתי היתה אתו החיים והשלום וזכי למחמי בנין לבנוי וזכי בהאי עלמא וזכי לעלמא דאתי ואעל בתליסר תרעי ולית מאן דימחי בידיה ועליה כתיב גבור בארץ יהיה זרעו וכו' הון ועושר כו' זרח בחושך כו' כדין מלכא קדישא בריך לדיוקנא דההוא בר נש בכל ברכן דבריך לאברהם כד עבד נפשין דחייביא כו' ואיהי עאל לע' עלמין גניזין דלא זכי בהו בר נש אחרא ואלמלא הוו ידעו בני נשא כמה תועלתא וזכו גרמי לצדיקייא וזכאן בגינייהו הוו אזלו אבתרייהו ורדפו כמאן דרדיף חיין כו' :

משא ומתן באמונה (הן עם ישראלים והן עם כל אנשים) כבר נתבאר בשער הא' בענין הרמיה ע"ש גם ידעת כי תחלת דינו של אדם אחר שנפטר הוא נשאת ונתת באמונה :

צדקה נתבאר בישעיה הלא פרוס לרעב לחמך כו' אז תקרא וה' יענה תשוע ויאמר הנני וכתיב כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלהיך כו' וכתיב מתן בסתר יכפה אף וצדקה תציל ממות וכתיב וצדקתו עומדת לעד ואין עבירה מכבה אותה כשאר מצות וגורמת חיים לאדם כמעשה דבנימין הצדיק הנז' בכז"ל : כבוד שבת נודע כי שבת שקולה ככל התורה וכמו שנתבאר בשער הזה בתחלתו בענין שבת עיין שם וכתיב אם תשיב משבת כו' וקראת לשבת וכו' והרכבתיך על במתי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך כו' ומעשה ביוסף מוקיר שבת דזכה ליקח כל העושר המופלג של אותו עובד כוכבים . ומעשה באדם אחד שהיה אוכל על שולחן זהב משוי ט"ז בני אדם ועליו כל מיני מגדים שנבראו מששת ימי בראשית וכו' אמרתי לו במה זכית לכל עושר הזה ואמר קצב הייתי ואם הייתי שוחט בהמה נאה הייתי אומר לשבת וכו'. וארז"ל עשירים שבחוץ לארץ במה הן זוכין מפני שמענגין את השבת : למול את הבן . אם מזכי לחייביא ביארנו גודל שכר לאין קץ מכ"ש להכנים בנו תחת כנפי השכינה שקודם לאחרים : גמילות חסדים וביקור חולים והבאת שלום והכנסת אורחים הן מאלו הדברים שאדם אוכל פירותיהם בעה"ז והקרן קיימת לעולם הבא . והעוסק בתורה וגמילות חסדים אומר הקב"ה עליו מעלה אני עליו כאלו פדאני לי ולבני מעובדי כוכבים ומזלות והוא מדתו של אברהם כמ"ש תתן אמת ליעקב חסד לאברהם וכתיב רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד ואביי דאתי מבית עלי דעסק בגמילות חסדים הוסיפו לו כ' שנה יותר מן רבה בר נחמני רבו ומצילין מדינה של גיהנם ודין חיבוט הקבר כנ"ל בשער הב' . קביעת עתים לתורה נתבאר בשער הא' בענין הליצנות כי ת"ת שקולה כנגד כל המצות ותחלת דינו של אדם קבעת עתים לתורה שנאמר פוטר מים ראשית מדון . ואלו הם מנהגים טובים ק"ש שעל המטה ידעת מארז"ל כל הקורא ק"ש על מטתו הורג כמה רבבות מזיקין המצויין בלילה ובפרט בעלות הנפש למעלה כמ"ש יעלזו חסידי' בכבוד ירננו על משכבותם רוממות אל בגרונם כו' . קימה אחר חצות לילה זולת היותו מכלל אבלי ציון וירושלים שנאמר עליהם שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה כי גם הקב"ה באותה שעה מתאבל ושואג כארי כו' גם בעוסקו אז בתורה ארז"ל אין רנה של תורה אלא בלילה וארז"ל

כל

כל העוסק בתורה בלילה חוט של חסד משוך עליו ביום וכו'. ואחז"ל כל העוסק בתורה שכינה כנגדו וכתיב קומי רוני בלילה ולא זכה דוד ע"ה להיות חי וקיים בעוה"ז ובעה"ב אלא על זה הדבר כמ"ש חצות לילה אקום להודות לך ובכל ספר הזהר נתבאר שבחי המצוה הזו לאין קץ גם משרה רוח הקודש על האדם כנזכר בפרשת שמות:

השער הח' נקרא שער התשובה ונחלק לג' חלקים. **החלק הא'** במצות עשה. החמורות שבכולן הן מ"ע דקרבן פסח ולמול את עצמו שיש בביטולן כרת יותר מזה מצות עשה שיש בביטולן לא תעשה וכרת כגון להתענות ולשבות ממלאכה ביום הכפורים למעלה מזה לשבות ממלאכה בשבת שיש בביטולה ל"ת וסקילה. למעלה מזה לפרות ולרבות שאפילו שיש בידו תורה ומצות כחזקיהו ימות בעה"ז ולא יחיה לעה"ב. וכן מ"ע להניח תפילין אם היה קרקפתא דלא מנח תפילין מעולם אינו קם בתחיית המתים ונקרא פושעי ישראל בגופן. גדולות שבכלן המספר ברית מחמת להכעיס. ומ"ע לידע שיש אלוה וכיפר בעיקר שאין להם לעוה"ב. עוד יש מצות שאוכל פירותיהן בעוה"ז והקרן קיים לעוה"ב כבוד אב ואם וגמילות חסדים בגופו ובממונו לעניים ולעשירים והוא לשמח חתן וכלה ולבקר חולים ולקבור מתים ולנחם אבלים ולהלביש ערומים ולהכנים אורחים ועיון תפלה בכונה והבאת שלום בין אדם לחבירו ומכ"ש הוא עצמו עם חבירו ובכלל זה הדן את חבירו לכף זכות ות"ת כנגד כולם ובכלל זה השכמת בהכ"נ והמגדל בניו לת"ת:

החלק הב' בעונש מדות האסורות ובעונש מל"ת. המדות היותר חמורות הן שהיה הכעס שקולה כעובד כוכבים ומזלות וטורף נפשו באפו ונעקרת משם והולכת לה ומתחלף בנפש אחרת רעה. למעלה ממנו הגאוה וגסות רוח היא שקולה כעובד כוכבים וכאשירה וכתועבה וכופר בעיקר וכאילו גילה כל העריות כולן ואין עפרו ננער בתחיית המתים. ואמנם בעונש מל"ת יש מהם באיסור לאו ואין לוקין עליהם כגון לאו שאין בו מעשה ושנתק לעשה וכו' למעלה מהן אותן שלוקין עליהם ושתי חלוקות אלו וכן ביטול כל מ"ע זולת החמורות הנ"ל כולן נקראות עבירות קלות. וכל מ"ע החמורות הנ"ל וכן כל מל"ת זולת ב' אלו החלוקות הנזכרים כולן נקראו עבירות חמורות ויש בהם מדרגות רבות ואלו הן. כל חייבי כריתות ומיתות בידי שמים ומיתות ב"ד ולא תשא וכו' לשוא אע"פ שאין בו כרת בבחינה א' חמור מכולן כי נפרעין ממנו וממשפחתו ומכל העולם אפי' ממי שאין בידו למחות. ועון חילול ה' ועד היכן תכלית חילול ה' אמר רב כגון אנא אי שקילנא בשרא ולא יהיבנא דמי לאלתר ר' יוחנן אמר כגון אנא אי מסגינא ארבע אמות בלא תורה ותפילין משום חולשא ומאן דחזי לא ידע דהאי משום חולשא ולמד ממנו להתבטל מתורה ותפילין ר' ינאי אומר כל שחביריו מתביישין ממנו מפני שם רע שיצא עליו אביי אמר כדתניא ואהבת את ה' אלהיך שיהא ש"ש מתאהב על ידך שיהא קורא ושונה וכו'. ומשאו ומתנו באמונה ודבורו בנחת עם הבריות ואם אין משאו וכו' ש"ש מתחלל על ידו וכל אלו אם לא עשה תשובה ומת נדון בגיהנם ולבסוף משם מלפפים וצולין ויש להם תקנה ותחי' ועוה"ב. למעלה מזו פושעי ישראל בגופן קרקפתא דלא מנח תפילין מעולם שנתעצל מלהניחן והיה יכול להניחן כי אם היה להכעיס נקרא מין או לפחות כופר. וזה אם מת ולא שב נדון בגיהנם י"ב חודש ואח"כ גופו כלה ונשמתו נשרפת ונעשית אפר תחת כפות רגלי הצדיקים בעה"ב. למעלה מזה הן אלו שאין להם חלק לעה"ב כלל וגיהנם כלה והם אינם כלים אע"פ שיש בידם תורה ומע"ט ולא עשו תשובה ומתו כדואג האדומי אגיר הרועים ואלו הם המינין והם תלמידי אותן המשפכים ד"ת למינות וכן המומר לעבודת כוכבים בלבד אע"פ שמודה בכל המצות והוחזק בעבודתה תמיד והפורק עול שהוא תכופר בעיקר והאומר שאין אלוה וכן האומר יש תורה מן השמים ואיני סופנה כלומר ואיני מקיימה והאומר אין תורה מן השמים ואפי' בפסוק א' או בדקדוק א' של חסירות ויתירות או בק"ו א' או בג"ש א' ויש אומרים אפילו בתורה שבע"פ או בדברי סופרים. והאומר אין תחיית המתים מן התורה כלומר שאין ענינה רמוז בתורה אע"פ שמאמין בתורה ושיש תחיית המתים. והמגלה פנים

בתורה

בתורה שלא כהלכה כגון מנשה היה דורש בהגדות של דופי וכו' מה היה לו למשה לכתוב בתורה ואחות לוטן תמנע וכיוצא בו . וכן העובר על דברי תורה ביד רמה בפרהסיא כיהויקים שהיה מפר ברית בשר שאינו מוהל עצמו להכעיס והטועה וגם מחטיא את הרבים כירבעם אפי' בחטא והאפיקורוס והוא המבזה ת"ח בפניו . וכן תלמיד דיתיב קמי רביה ואומר דבר זה אסור הוא או מותר דרך פשיטות ולא דרך שאלה וכן שמלגלג על רבו כשדורש איזו דבר של גוזמא ואינו מאמין לדבריו. וכן המבזה ת"ח שלא בפניו כגון אלו האומרים דרך גנות הני רבנן או אלו האומרים מאי אהני לן רבנן ולדידהו שנו או כאלו האומרים מאי אהני לן רבנן כלום אסרו לן יונה או שרו לן עורבא או תלמיד שקורא לרבו בשמו ואינו אומר מורי ורבי וכן המבזה לחבירו בפני ת"ח ופרנס המטיל אימה יתירה על הציבור להתגאה ולא לש"ש . והמבזה את המועדות שעושה מלאכה בחה"מ דרך בזיון שאינו מאמין באיסור זה ולא משום הנאת עצמו והמלבין פני חבירו ברבים בפניו והמתכבד בקלון חבירו ונ"ל כי גם זה בפניו . והקורא בספרים החיצונים כגון ספרי בן סירא וספרי בן לענה שהן דברי הבאי ומושכין לבו של האדם בהן וע"י כן מתבטל מד"ת וכגון ספרי המינין אבל ספרי מורס וכל שאר מיני ספרים שלהן אינם אלא כקורא באגרת כמ"ש בירושלמי והלוחש על המכה וקורא פסוק א' ורוקק ולא מבעיא פסוק דכל המחלה דיש בו זכירת חולי ורפואה וש"ש אלא אפי' כגון ויקרא אל משה כו' והוגה את השם בגבולין באותיותיו ופי' בירושלמי שאינו מזכירו בכינויו כמ"ש זה שמי וזה זכרי ובתלמודא דידן דוקא בחבורת בני אדם והבוזה דבר ה' והוא המזכיר ד"ת במקום מטונף וכן מי שקורא מקרא ואינו משגיח על המשנה שהוא פירוש המקרא וכן הלומד תורה ואינו מלמדה זולת בסתרי תורה שכתוב בהם כבשים ללבושיך זולתי לחידי הדור הראויין לכך וכן מי שאפשר לעסוק בתורה ואינו עוסק בה אלא בסחורה ובמילי דעלמא והרכילות הוא הטוען דבר מזה ומוליך לזה אע"פ שאינן דברי גנאי ואע"פ שהוא אמת כענין דואג לדוד והמספר לה"ר שמספר בגנות חבירו ומוש"ר ומספר בגנותו ואינו אמת . ושלשה אלה הרכיל ובעל לשון הרע והמוציא ש"ר הם כאלו כפרו בעיקר וחמורים ושקולים כג' עבירות החמורות שבכל התורה והן ע"ז וג"ע וש"ד והמלוה בריבית ולא החזירו אינו קם בתחיית המתים שמחלל שבת נידון בגיהנם לדורי דורות והמבטל פריה ורביה במזיד ומת בלא בנים מת בכרת בעה"ז ולא יחיה בעה"ב . ג' יורדין לגיהנם ואינם עולים לעולם . הבא על א"א והמכנה שם רע לחבירו אע"ג שמורגל בו ואינו מתבייש אלא שהוא מתכוין להכלימו ושניהן יש להם חלק לעה"ב אך המלבין פנים ממש אין לו חלק לעה"ב . ד' דברים אוכל פירותיהם בעה"ז והקרן קיימת לעה"ב . עכו"ם וש"ד וג"ע ול"ה שקולה כשלשתן ולא עוד אלא שאין לו חלק לעה"ב . גדולה מכל העבירות המוציא זרע לבטלה ששופך דמי זרעיות עצמו עד סוף העולם וגם שכל העבירות נתקנין בתשובה וזו אין לה תשובה כמ"ש בס' הזהר פרשת ויחי . ויש פורשין אי לא בחילא דתיובתא יתיר ותדיר . עבירות שבין אדם לחבירו קלות מכל עבירות שבין אדם למקום ובבחינה אחרת חמורות מכולן כי אין להם שום תקנה עד שירצה את חבירו וימחול לו בין באונאת דברים בין באונאת ממון :

החלק הג' בתשובת עבירות בין בני אדם למקום . אין לך שום עבירה אפי' הכופר בעיקר עומד בפני התשובה ואפילו עשה בשעת מיתתו ד' חלוקי כפרה הן עבר על מ"ע שקלות ועשה תשובה לא זז משם עד שמוחלין לו עבר על מל"ת הקלות תשובה ויה"כ מכפרין : עבר על החמורות והן חייבי כריתות ומיתות בידי שמים בין במל"ת וחייבי מיתות ב"ד חוץ מחילול ה' תשובה ויה"כ ויסורין מכפרים עבר על חילול ה' או על החמורות מכולן כגון פושעי ישראל בגופן וכל היורדין לגיהנם ואינן עולים וכל שאינן קמין בתחיית המתים וכל אותן שאין להם חלק לעה"ב כנ"ל באורך בב' חלקים הנזכרי' תשובה ויה"כ ויסורין ומיתה מכפרין . היסורין המכפרין הן כל מיני יסורין ועד היכן תכליתן עד אפי' שנהפך לו חלוקו וטרח להופכה כדי ללובשה וכן אם הטיל ידו בכיס להוציא שני דינרין ועלה אחד וצריך להטיל ידו פעם שניה

התשובה

שתשובה היא כגון שבאה לידו אותה העבירה עצמה שחטא בה ולא עשאה פעם ושתים כגון באותה אשה ובאותה פרק וזמן וכיוצא בו ובאותו מקום הראשון וכיוצא בו אם שב מאהבה או אפי' מיראת העונש העון נעקר מעיקרו כלא היה ואם שב מחמת שבאו עליו יסורין אין העון נרפא לגמרי ונקרא בעל מום והתשובה צריכה וידוי דברים ועיקר הוידוי היא חטאתי עויתי פשעתי אבל אנחנו ואבותינו כו' ובגמרא דידן ובירושלמי נוסח ווידוי והאריך והוסיף בו דברים רבש"ע חטאתי ועויתי ופשעתי והרע בעיניך עשיתי ובדעה רעה הייתי עומד ובדרך רחוקה הייתי מהלך והריני מתחרט מהם והלואי שלא עשיתי ומה שעשיתי לא אעשה עוד יה"ר מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי שתכפר לי על כל פשעי ותמחול לי על כל עונותי ותסלח לי על כל חטאתי שחטאתי ושעויתי ושפשעתי לפניך מיום שנברא העולם עד היום הזה בין בגלגולים אחרים בין באסורי תורה בין באסורי דברי סופרים ותקנותיהן וסייגיהן ומנהגותיהן כי אתה הוא הרוצה בתשובה
יהיו לרצון אמרי פי וכו':

החלק הג' בהנהגת השגת רוח הקודש ויתחלק לח' שערים: השער הא' במהות העולמות · השע' הב' במהות האדם · השער הג' במערכי הנבואה . הד' בתנאי הנבואה · הה' באיכות הנבואה ועניינה . הו' במדרגות הנבואה . הז' במדרגת רוח הקודש בזמנינו זה . הח' הנהגה קצרה:

השער הא' במהות העולמות בתכלית הקצור שיהיה בו צורך להבין מהות הנבואה .

הנה המאציל העליון אשר האציל כל העולמות נקרא א"ס ואין בו שום תמונה לא בשם ולא באות ואפילו בקוצי האותיות כלל ולכן אפילו הרהור אסור בו והאציל ה' עולמות זה נשמה לזה וזה לזה . והן אדם הקדמון הנז' בס' התיקונין ובלשון הגאונים נקרא צחצחות . הב' עולם האצילות . הג' עולם הבריאה הד' עולם היצירה הה' עולם העשיה . ואלו ה' עולמות נקרא הוי"ה א' כי קוצו של יו"ד הוא אדם קדמון והיו"ד אצילות וה"א ראשונה בריאה והוא"ו יצירה וה"א אחרונה עשיה ולפי שאדם קדמון לרוב העלמו אין לו תמונת אות אלא קוצו של יו"ד כי א"ס אפילו תמונת קוץ אין לו לכן אין אנו מזכירין לעולם רק ד' עולמות אבי"ע כי הם אותיות גמורות וארבעתן יחד נקרא שם הוי"ה . עוד נחלקו אלו הד' לט' מדרגותיהן והן חכמה ובינה וששה קצוות זא"ת ומלכות כי אלו הד' נקרא ד' יסודות עליונים שהן ד' עולמות אבי"ע ונחלקין לט' ספירות ואמנם קוצו של יו"ד שהוא אדם קדמון העולם החמישי העליון כולל כולם ובו לבדו שורה כל ד' היסודות שהן ד' עולמות אבי"ע ונמצא כי לעולם לא יש יותר מד' יסודות בלבד . כלל העולה כי הא"ס אינו נכלל בשום חשבון כלל . ואחר כך שעולמות בתחלה הם כוללות והם א' והם שם א' של הוי"ה ואח"כ נחלק לד' יסודות זולת השורש שלהן שהוא אדם קדמון קוצו של יו"ד והוא הספירה העשירית עליונה מכולן ונקרא כת"ר ואח"כ אלו הד' יסודות נחלקו לי"ס כנזכר . והנה כל זה נכללין בשתי חלוקות והם המאציל והנאצלים כולן וז"ש בפרקי ר"א עד שלא נברא העולם ר"ל הנאצ"ז היה הוא ושמו אחד כי הא"ס הנקרא הוא והנאצלים הכלולים בשמו שהוא הויה א' הכל א' כי היתה השלהבת גנוזה בגחלת . והנה נת' כי כל העולמות נכללין בשם הוי"ה הנחלקת לד' יסודות ולי"ס וכמו כן כל עולם מהן נפרט ע"ד זה . כיצד הנה עולם האצילות שהוא אות י' הנקרא חכמה נחלק לכל הבחינות הנז' ויש בו הויה א' שלמה נחלקה לד' יסודות וי"ס גמורות ע"ד הנז' בכללות כל העולמות ממש וע"ד זה הוא בכל עולם מה' עולמות הנז' ועד"ז עוד הולך ונפרד הענין בתכלית הפרטית עד שנמצא כי אפי' בזה העולם השפל אין לך בריה קלה שאין בה כללות ד' אותיות הוי"ה וכללות י"ס וכל זה להורות כי הכל נברא מכח המאציל ית' ואין זולתו:

עוד הקדמה אחרת והיא כל אלו הבחינות והמדרגות מרום אדם הקדמון עד התהום שבעולם השפל כולן הן זו למעלה מזו וזו לפנים מזו כי העליון מחבירו מתלבש תוך התחתון

ממנו כנשמה לגוף ואמנם אין כל כללות העליון מתלבש בתחתון רק בחינת פרטות תחתונה שבעליון מתלבש בכל התחתון וכן ע"ד זה עד סיום העולמות באופן שכל העולמות הן כלן בכללותיהן כל בחי' מהן אפילו בעולם השפל בכל פרט מהם הכל הוא כדרך זה זה עליון מזה וזה פנימי מזה עד שכולן הם כענין לבושים זה לזה וכולן לבושים אל הא"ס נשמה לכל הנשמות. ואמנם בכל עולם מאלו הה' יש הבדל בהתפשטות האורות עד היכן מגיעין כדי שיהיה הפרש בין זה לזה וכן יש הפרש א' בפרטי הד' יסודות שבכל עולם. וכן בפרטי הפרט ואין זה מקום ביאור ענין זה ונמצא כי כמו שבדרך התפשטות האורות מלמעלה למטה אין לך ספירה שאינה כלולה מכל הי"ס וכל ספירה וספירה מתחלקת לאלפים ולרבבות שורות כן הענין בהתפשטות האורות מבפנים ולחוץ יהיה ע"ד זה כי הפנימי שבכולן נקרא כתר והחיצון שעליו חכמה וכו' והחיצון שבכולן מלכות וכן כל בחינה ובחינה היא נחלקת בדרך זה לאלפים ורבבות פרטי פרטים ולפי שביאור ענין זה בכל שאר העולמות נתבאר אצלינו זולתי ענין העשיה לכן נבאר ענינו בקיצור נמרץ מה שיש צורך אל דרוש מבוקשנו פה. הנה ז' רקיעין הן והעליון נקרא ערבות לפי שכולל ג' ספירות הראשונות דעשיה והם גלגל המקיף גלגל המזלות וחמש גלגלים שצמח"נ שהן חג"ת נ"ה וגלגל שפי יסוד כולל כוכב ולבנה והאחרון נקרא וילון אינו משמש כלל כי הוא ספירת מלכות דעשיה וגם היא בעצמה נחלקת לי"ס שבה וכן וילון כתר שבה וד' יסודות ארמ"ע שבעולם השפל הן חכמה ובינה ושם קצוות הת"ת והמלכות ונמצא שהמלכות שבה הוא יסוד העפר כלו וגולם לכל העולם כלו ובזה היסוד העפר נמצאו כל התולדות שבה כלולים מכל הד' יסודות הנזכר בסוד הכל היה מן העפר והרי נתב' מלמעלה למטה והנה כן הן מבפנים ולחוץ כי הנה יסוד העפר כלול מי' ספירות והכתר שבהן פנימי מכולן ונקרא בחי' יחידה של יסוד העפר וחולה לו חכמה חיה וחולה לו בינה נשמה וחולה לו שש קצוות ת"ה רוח וחולה לו מלכות נפש יסוד העפר כי המלכות נחלקת לי"ח שבה והמלכות החיצונה שבהן היא יסוד העפר עצמו החומרי שאין בו שום רוחניות אלא חומר עכור הנקרא דומם וכל מה שבפנים נקרא נפש הדומם ועד"ז ביסוד המים כי המלכות החיצונה שבכלן נקרא מים המלמיהין ונקרא צומח וכל מה שבפנים נקרא נפש הצומחת. וע"ד זה ביסוד הרוח וביסוד האש שהן החי והמדבר. ואמנם ארבעתן יחד הדומם נפש והצומח רוח והחי נשמה והמדבר חיה וילון יחידה. וכבר ביארנו כי כל בחי' מהן כלולה מכולן וזהו מה שתמצא בדברי הפילוסופים בשם כחות באומרם כי בנפש הצומח יש בה כח הזן וכח המוסף וכח המעכל וכח הדוחה וכן אמרו בנפש החיה הנקרא התנועה וההרגשה כי יש בה כח המתעורר וכח המדמה וכח המצייר וכו' וע"ד זה בכולן. העולה מכל זה גם שהמלכות החיצונה שבכל איזו בחינה שתהיה הנה הוא הגוף שבאותה הבחינה. אמנם אינו נקרא גוף וחומר אמיתי עכור אלא המדרגה אחרונה שבעשיה מלמעלה למטה ומבפנים לחוץ ואת הנקודה לבדה הוא יסוד העפר החומרי לגוף והוא הגוף היותר עכור והחומרי של כל העולמות כולן:

השער הב' במדות האדם. בו יתבאר דרושים לא שערום הראשונים והן סודות נפלאים ולולי ההכרח לבאר עניני הנבואה לא הייתי מבאר אותם ואכתבם בתכלית הקיצור וכונתם ללבושך. ואשאל כמה שאלות עמוקות הא' מה צורך היה בבריאת האדם בעה"ז בגוף ונפש. הב' למה הוסיף עוד ביצירתו באדם שתי יצירות אחרות והן היצה"ט והיצה"ר שבו. הג' אחר שאיהן שקולין בו איך נתנה הבחירה להטותו לזה ולזה באיזו כח ואם יש יכולת להטות א"כ לא יבראהו כלל. הד' ביאור של שני יצרים האלו מה ענינם. הה' לדעת אם נשמת האדם גדולה מן המלאכים אם לא אם נאמר שהאדם גדול מהמלאך למה לא ירדו גם המלאכים בעה"ז להלבש בגוף ונפש ואם המלאך גדול מהאדם א"א כי בכל מדרשי רז"ל נמצא היפך כמ"ש מי גדול השומר או הנשמר וכיוצא בזה. ולא עוד כי הכתובים עצמן מורים להפך כמ"ש נור ילדך חשי תנו עוז לאלהים על ישראל נאוהו בנים אתם לה' אלהיכם ישראל אשר בך אתפאר. ואין המלאכים אומרים קדוש עד שיאמרו ישראל ולא נמצא כזה במלאכים כלל. הו' כי גם אם נודה שכן הוא תימה גדול נקראו בנים וגומר במעשיהן כח עליון או מחזיקין או מתפאר בם וכביכול יבא האדם לידי כפירה

ח"ו. הז' ענין הנבואה איך יתכן שידבר משה"ת ואפילו ע"י מלאך האדם השפל ומה גם בהיותו מתלבש בחומר היותר עכור שבכל העולמות. ואמנם כבר נתבאר בשער שקדם לזה ענייני מהות העולמות איך כולם הוי"ה א' כוללת כולן ונחלקת לה' עולמות והן נקרא יחידה וחיה ונשמה ורוח ונפש והעולם החומרי הזה הוא גוף וחומר לכולן באופן כי כל העולמות הם צורות אדם כלול מחומר וצורה נחלקת לה' מיני רוחניות כנזכר. וידעת כי שם הוי"ה במילואו באלפי"ן עולה בגי' אדם. ועד"ז בכל פרט ופרט מכל בחינותיהם כל בחינה מהן נקרא אדם פרטי נכלל מהוי"ה א' הנחלקת בד' יסודות וי"ס. ועוד יש חילוק אחר לא נתבאר בשער שקדם והוא כי גם הי"ס נחלקו לתרי"ג בחינות כמו שיתבאר. והרי כי כל העולמות יחד וכן כל פרט מהן בפני עצמו נברא מדמות האדם התחתון וזהו סוד נעשה אדם בצלמנו כדמותנו והבן זה היטב. וכבר נתבאר כי מן הבריאה ולמטה הכל נקרא עץ הדעת כלול טוב ורע אלא שבכל מדרגה מהם מתמעטת הטוב ומתרבה הרע בנמצא שהעולם השפל רובו רע ומיעוטו טוב. גם נתבאר כי לעולם הרשע מכתיר את הצדיק ולכן הטוב נקרא פרי והרע קליפה המלבשת את הפרי ולא זו בלבד כי אפי' האורות הטובים הם עד"ז כי היותר זך ורוחני שבהם מתלבש בתוך שאר האורות וכן כולן כפי סדר מדרגותיהן וכבר נתבאר בשער שקודם איך הא"ס פנימי מכולם ותולה לו הספירה בסדר מדריגותיהן כתר פנימי מכולן ומלכות חיצונה מכולן:

ועתה נבאר מה שלא נתבאר שם והוא כי כמו שזה האור המיוחד הנקרא עולם העשר ספירות בתמונת אדם א' כן יש עוד אדם אחר הנקרא מחצב הנשמות של בני אדם נכלל ממש בכל אותן פרטי הבחינות שנתבאר באדם של הי"ס שהוא נקרא מלכות גמור והוא מתלבש תוך האור הזה הנקרא מחצב הנשמות בכל פרטיו עוד יש אור אחר בצורת אדם הנקרא מחצב המלאכים שממנו נחצבו כל המלאכים וגם הוא נכלל מכל פרטים הנזכרי' כולן והוא מלבוש חיצון על אור מחצב הנשמות. ועוד יש אור א' מועט ונקרא אור חשוך וכלו דיני קשים שממני נאצלו כל הקליפות שבאותו עולם ומלבים על אור מחצב המלאכים וגם היא תמונת אדם וחולה לכל האורות הנזכרים שם הרקיעים עצמן שבאותו עולם והם הנקראים גוף לאותו עולם ובפנים ממנו ה' אורות הנזכר אור הא"ס כפי ערך אותו עולם לפנים מן הכל ועליו אור מחצב הנשמות ועליו אור מחצב המלאכים ועליו אור מחצב הקליפות ועליו העולם עצמו שהן הרקיעים גוף אורות הנזכר ואח"כ בזה הגוף נקרא רקיעים שם נבראו תולדות העולם ההוא והן כלולים מכל הבחי' כי כל אחד מהן יש לו כח ומשך מן הרקיעים והוא גוף שלו ובתוכו אור הי"ס רוכב עליהן ומחיה כולן והוא הכח הנמשך מאור מחצב הנשמות נקרא מזל עליון של נפש אדם השפל והבן זה מאד אלא שזה שבבריאה נקרא מזל הנשמה ושביצירה מזל הרוח ושבעשיה מזל הנפש:

ועתה נבאר מהות האדם מה עניינו ונתחיל הווייתו העולם העשיה מלמטה למעלה כבר נתבאר כל עולם ועולם וגם התולדות של אותו עולם מה עניינם. והנה עולם העשיה תחלה יש בו חלק התחתון הנזכר מלכות שבה ונקרא ד' יסודות עולם השפל והנה כל תולדותיו נברא בגוף שבה והוא ביסוד העפר הגשמי ונחלקים לד' חלקים התחתון שבהם האבנים טובות והמתכות ואין בהם רק יסוד העפר שקבל כח מד' יסודות כולן מן הגוף שבהן ונתערבו יחד ונעשה מהם מתכ' ההוא אמנם יש בתוכו כח א' שעירב התערובות הנזכר והוא נקרא נפש ליסוד העפר הכלול מן ה' כחותיו כנ"ל. אח"כ נברא הצומח כמו האילנות והעשבים והיה גופו מיסוד העפר ג"כ וגו נפש הדומם הראוי לו ונוסף עליו נפש הצומח כלולה בה' כחותיה. אח"כ נברא החי והם בהמות ועופות וכו' ובהם הגוף ונפש דומם ונפש צומח ונוסף עליו נפש החיה הנקרא נפש הבהמה והתנועה וההרגש. אח"כ נברא האדם המדבר ויש בו כל הכוחות הנ"ל ונוסף עליהם נפש המדברת מיסוד האש. אך דע כי ודאי שכל הבחינות מגוף וצורות שבאדם יהיו יותר זכים משל החי ושל החי משל הצומח ושל הצומח משל הדומם וזה יתבאר לך מ"ש לעיל כי כל הבחינות נכללת כל בחינה מהן כולן כסדר זו בתוך זו ואח"כ ברא את האדם הצדיק זך בכל בחינותיו יותר מכל שאר הנבראי' בגופו ובד' בחינות נפשותיו הדוממת והצומחת והחיה והמדברת שפנימיים

הך

אך שכלל ד' יסודות בהן ובלולתן ר"ל נפשות שבהם ולהיותו יותר זך מכל הנבראים באלו אתעלה מאד כי גם הוא כלול בכל העולמות ובכל פרטיהן ממטה למעלה הא כיצד תחלה נכנסה בו נפש הרקיע וילון ומשם ולמעלה עד רקיע עליון העשיה שכל נקרא נפש דעשיה זו נקרא השכלים הקדושה שבאדם ואמנם א' עצמה נחלקת לה' כחות יחידה וחיה וכו'. גם נחלקת בשתי חלוקות באופן אחר כי כל הבחינות שלוקח מן הד' יסודות נקרא נפש היסודית הנחלקת לכחות כמחברי' דומם וצומח וחי ומדבר. ונפש של וילון כתר על כולן ונקרא נפש שכלית ומה שמאחר ש' רקיעין נחלקין לרוח ונשמה וחיה יחידה שבנפש וכולן יחד נקרא נפש אחד נפש העשיה בבחינות כללות העולמות ואחר כך לוקח רוח א' מעולם היציר' וגם הוא נחלק לכמה מדרגות ע"ד הנ"ל אך בבחי' כללות כל העולמות נקרא רוח. וע"ד זה נשמה מבריאה וחיה מאצילות ויחידה מאדם קדמון והרי נתב' היטיב מהות האדם כי הוא כולל כל העולמות שלו בין בכללותם בין בפרטם משא"כ בכל בכל הנבראים עליונים ותחתונים כי כל תולדות איזה עולם מהן אינו כולל רק העולם אשר בו נברא והרי זה בענין העולמות ממטה למעלה. גם הוא כולל כל העולמות מבפנים ולחוץ כיצד הנה בעולם העשיה יש לו גוף מהעפר הנקרא עולם השפל ובתוכו נפש היסודית מבחי' הקליפות ובתוכם מבחי' מלאכי העה"ז שנבראו לכל צרכי העה"ז לגדל הצמחים וכו' ובתוכו מבחי' הנשמות של בני אדם וכל אלו נעשין מרכבה אל אור הנמשך מן אורות הי"ס שבעשיה אשר בתוך ד' היסודות כדי להחיותן והם לפנים מן הכל וכן עד"ז במה שיש באדם מגלגל העשי' ומג' עולמות יצירה בריאה אצילות. מעתה נתיישב כל תשובה השכלית שכתבנו בתחלת השער הזה כי הנה אור מחצב הנשמות פנימי ועליון מן אור מחצב המלאכים. ולכן הן משרתיו כי על ידו נמשך האורות וחיותם מאור הי"ס עליהן וזהו סוד הן אראלם צעקו חוצה כי כשאין נמשך מהי"ס שפע לנשמות ישראל הפנימיים מאן הסרה השפעתם שהן חיצונים עליהם נמצא שצעקו בזמן החורבן להיותם חוצה מהנשמות ולכן לא ירדו להתלבש גם הם בעה"ז בגוף כי בהכרח היו נאבדים על ידי הקליפות כי אפילו הנשמות הפנימיים אין בהם כח לעמוד בפני הקליפות כ"ש הם והראיה מהנפילים שבקשו לירד ונאבדו מן העולם ויתמו לעתיד לבא. וגם סיבה גדולה מזו כי לגרעונם לא היו יכולין להמשיך שפע לכל העולמות כי אם מבחינתן לחוץ ואפילו זה אי אפשר כי הן בעצמן אינם ממשיכין שפע לעצמן כי אם ע"י הנשמות אמת היא כי הנשמה שבעולם היצירה גרועה מהמלאך שבבריאה וע"ד זה בשאר העולמות אמנם הנשמה שבבריאה גדולה ממלאך עצמו וכן בכל עולם בעצמו גם נתב' גדולת הנשמה כי הוא אור מתיילד ונמשך מאור הי"ס עצמן שלא היה אמצעי ולזה נקראו בנים אתם לה' אלהיכם כי הם בבחינת הבן המתאחז באביו בתכלית ונמשך ממנו וזהו סוד האבות הן הן המרכבה אל אור הי"ס הרוכב עליהם שלא ע"י אמצעית אור אחר. וזהו סוד ישראל אשר בך אתפאר כי לבוש האדם הוא תפארתו כמ"ש כחתן יכהן פאר וככלה תעדה כליה והנה אור הנשמות לבוש לאור הי"ס וזהו סוד (שיר ו') דודי ירד לגנו שהוא העלם הזה לרעות בגנים וללקוט שושנים שצריכין לבוש כי לוקח נשמות הצדיקים המריחים כשושנים ע"י מעשיהן בעולם הזה ולוקחם להתלבש אורו בהם. וזהו סוד ואתם הדבקים בה' דיבוק גמור עם אור הי"ס משא"כ בכל הנבראים וז"ש (ירמיה י"ג) כי כאשר ידבק האזור במתני איש כן הדבקתי אתכם אלי כל בית ישראל גם נתבאר ענין היצר הטוב והיצר הרע שבאדם וזה ענינם כי הם שתי יצירות נתוספו באדם זולת נשמתו והם אור מאור המלאכים ונקרא יצה"ט והאור מאור הקליפות הנקרא יצה"ר ואך אל יצה"ט וקליפה אליו אך הנשמה עצמה של האדם פנימית מכולן. ולהיותה פנימי' גם כי יקרא עצמות האדם לכן יש בידו בחירה לנטות למקום שירצה כי גדול הוא מהם האמנם עיקר נטייתו אל היצר הטוב כי הוא קדוש כמוהו וגם כי הוא יותר סמוך אליו אך הגוף עיקר נטייתו אל היצר הרע כי בניהן תלד הרע וגם שהן סמוכין יחד. והנה בבחינה א' היא קטנת התאמר עם הנשמה כי כיון שהנשמה אינה פועלת המצוה אלא ע"י הגוף אשר נטה יותר אל היצה"ר בבחי' א' יש קושי גדול להכניעם. הרי נתבאר כי בבחירת הנשמה יכולה לנטות אל יצה"ט אך להיותו צריך לפעולות הגוף יש לו טורח גדול להכניע היצה"ר והבן כל זה היטב אך אחר הפטירה אין נוגע

לא לנשמה ולא לגוף עד שירכבו יחד כבהיותן בחיים (כמ״ש רז״ל הרכיב החיגר על הסומא ועיין בזוהר חדש רות ל״ח ע״ב) נבאר עתה ענין תירוץ שני שאלות הראשונות מה צורך בבריאת האדם בגוף ועוד מה טעם נולדו בו יצר הטוב ויצר הרע ועוד יתורץ ענייני הכתובים תנו עוז לאלהים צור ילדך תשי וגו׳. הנה בהתחלת הבריאה נבראו כל העולמות על הסדר הנ״ל מכח הא״ס ברצון הפשוט בתורת נדבה וחסד ואח״כ צריך עוד להמשיך מזון וחיות ושפע בכל העולמות להעמידן על עומדן כבזמן הבריאה ולא יותר כמ״ש (קהלת) ידעתי כי כל אשר יעשה האלהים הוא יהיה לעולם עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע וכמ״ש (שם ה) ואין כל חדש תחת השמש וכתיב (בראשית ב׳) ויכל אלהים ביום השביעי כל מלאכתו וגו׳ שהוא ענין הבריאה עצמה והמשכת חיותם ומזון ואילך הצורך מעשיהם בפרנסתן עצמן כענין הבן שבהיותו גדול אינו אוכל על שלחן אביו ואמנם הי״ס עצמן אינם צריכות למעמידן כי השפע הצריך להם להעמידן על עמדם כשנאצלו נמשך להם בהתמדה מאת הא״ס כי בי״ס נאמר לא יגורך רע ואין צורך להם לתיקון ע״י מעשה משא״כ בנבראים שהן מבחינות הנשמות ולמטה שהן מעורבים טוב ורע שצריכין מעשה ותיקון שאמנם בבחינה האחרת והיא כשנגרע שפע אור הנבראים נראה חס ושלום חולשה ומיעוט יכולת בי״ס שאינן משפיעין בהם לכן נאמר צור ילדך תשי ובהפך תנו עוז לאלהים. ועוד סיבה אחרת כי גם האדם בעצמו בריא ונקי הפך הוא שמלבושיו יהיו מפוארים כפי גדולתו ולכן גם הספירות עצמן נראה כביכול הלובשים הם בעצמן כשהנבראים מתוקנים וזהו תנו עוז לאלהים ישראל אשר בך אתפאר כנ״ל. ונתבאר שאלה הנ׳. והנה לסבה הנזכר הוזכר לברא אדם א׳ יהיה כולל כל הנבראים והנאצלים קושר כל העולמות כנ״ל עד תהומא דארעא כי הוא היותר קרוב לקבלת השפע מן הי״ס אז בתיקון מעשיו ימשוך השפע מן הי׳ ספירות אליו וממנו אל המלאכים ומהם אל הקליפות הרי שיתוקן מהם מה שאפשר להתברר כמו שיתבאר בענין היצה״ר וכענין אל העולמות עצמן שהן הכלים והגופים של כל העולם ועולם ואם ח״ו יחטא מקלקל כל העולמות והרי נתבאר בזה צורך בריאת האדם בעולם השפל בגוף ונפש וביצר הטוב וביצר הרע ועוד סבה קרובה לזה בענין היצה״ר כי מוכרח הוא בבריאת האדם להוליד בנים ולאכול והכל בהכרח המוכרחת בבחירה וגם הוא מוכרח לכל עולם ועולם להמשיך השפע המתגשם בהם לצורך הכלים שהם העולמות עצמן ולולא הם לא יתקיימו הכלים כי הם דקין מהם והם עצמן מכלל המדריגות הבריאה והבן זה מאד ונמצא כי הוצרך שהאדם יהיה מורכב מכל לשהן יסייעוהו במעשיו להמשיך השפע לו ולהם כי הם לבדם אין כח בידם להמשיכו ולכן כשהאדם חוטא כל העולמות מתקלקלים ומקבלים עונש ומיעוט שפע בעצמן יען לא סייעוהו והבן זה מאד. וזהו סוד והרשעה כולה כעשן תכלה להיות הקליפות סבת החטא יותר מכל השאר לכן ענשם גדול האמנם הטוב הנברא מהן עליו נאמר ואהבת את ה׳ אלהיך בכל לבבך בשני יצריך כי גם היצר הרע יועיל להתברר. אך הפעולות שבו שהוא מוכרח להיותו רע עליו נאמר (תהלים) כהנדוף עשן מפני אש וגו׳ והרי נתבאר כי האדם כלול מכל העולמות ח״ש כי זה כל האדם וזהו סוד נעשה אדם בצלמנו כדמותינו. וז״ש נעשה בלשון רבים כי כל העולמות נשתתפו בעשייתו ואז הוא כולל צלם אדם בכל העולמות כי כולן צריכים למעשיו. וזהו סוד ויניחהו בג״ע לעבדה ולשמרה במצות עשה ולא תעשה כמ״ש כי לא המטיר ה׳ אלהים על הארץ לסבת כי אדם אין לעבוד את האדמה וזהו סוד (ישעיה נ״א) ואשים דברי בפיך לנטוע שמים וגו׳ כי האדם ע״י מעשיו ממשיך חיים לשמים ולארץ והרי הוא כאלו נטען ויסדן ונמצא כי עמי אתה כמ״ש רז״ל שותף שלי אני בורא ואתה מקיים. ומעתה לא יקשה בעיניך ענין הנבואה כמ״ש רז״ל על ולדבקה בו ובו תדבק. כי הנביא מתדבק בשי״ת ע״י המשכת הנבואה והשפע בהתחתונים כמ״ש הרמב״ן וכל המפרשים ז״ל ואין זה תימה כי הרי נתבאר כי אין שום אור דבוק עם אור הי״ס כמו אור מחצב הנשמות כי זהו סוד ואתם הדבקים בה׳ אלהיכם וגו׳:

השער הג׳ במערכי הנבואה. הנה נתבאר בשער הקודם כי נקל הוא היות האדם מתנבא להיות כולל כל העולמות וכולן מתפרנסין ע״י מעשיו עלה בידינו מכל זה כי

פדרפא

אדרבה הנבואה מוכרחת להמצא בעולם כדי להישיר האדם ולתקן מעשיו להמשיך שפע לכל העולמות ולא יתבטלו חס ושלום וכמ"ש (איוב ל"ג) בחלום חזיון לילה וגו' אז יגלה אזן אנשים וגו' להסיר אדם מעשה וגו' ואלו העולמות אי לא שרשה נבואה ע"י משה ע"ה ולא הוריד תורה מן השמים המקיימת העולמות כמ"ש (ירמיה ל"ג) אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ וגו' היו העולמות נחרבים ח"ו. ובדרכו נמשך אחריו כל הנביאים להישיר את העם ולהאיר עיניהם בחכמת התורה ובסודותיה ע"י רוח הקודש המתלבש בם נמצא כי הנבואה ורוח הקודש מוכרחים להמצא בעולם ודבר נקל הוא. אך אמנם בתנאי שימצאו אנשים ראויין לכך ואמנם בהיות הנפש פגומה הוא הנמנע. ולכן נבאר אופן העיכוב הזה איך בהיות השפע של רוח הקודש מתעורר לרדת באדם לשרות עליו ויהיה חוטא הנה היצר הרע הוא גורם מסך מבדיל בין נפש השכלית אל מקור רוח הקודש. וז"ש (ישעיה נ"ט) כ"א עונותיכם היו מבדילים וגו' ואין רוח הקודש שורה עליו וזה על ידי עבירות שה"ס הפוגמים בנפש השכלית כנזכר במ"א גם אם יהיה הפגם מה ת חסרון הוי"ה מצות מרמ"ח מ"ע הנה הוא בעל מום ואין שפע עליון נמשך בנפש השכלית בהיות אבר נשחת ובעל מום. ואמנם אם הפגם יהיה למטה בנפש היסודית מפני מדות רעות בנפש ההיא או מפני מאכלות האסורות המשקלים נפש הצומח וכן כל כיוצא בזה אז לא יהיה כח התחתון נעורר להשיך משפע העליון ונעשה מסך מבדיל בם ואין התעוררת תחתון עולה מלמטה להמשיך השפע מלמעלה למטה נמצא כי כמה מיני מסכים הן אם מסך בין נפש הצומחת ולמעלה יען פגם במאכלות אסורות אבר בכח בנפש הצומחת ואם הם במדות רעות או בעבירות התלוים על ידי תאוות והתעוררת נפש החיה הם פוגמים בה ואם הם עבירות דיבור באים מנפש המדברת ואם הם במחשבה והרהור פוגם בנפש השכלית וכבר נתבאר כי כל הפגמים אינן רק באותו המקום הפרטי שיש אל הנפש ההיא בכל מדריגה ומדריגה בכל עולם ועולם והבן. ולפעמים בהתחזק הפגמים נכרתת ונטעת הנפש ההיא מגוף האילן הנקרא אור מתלבש הנשמות על ידי מסך הנז' המבדיל וזהו סוד הרשעים בחייהן קרויין מתים. וכבר נתבאר כי לא כל הפגמים שוים כי יש פגם פוגם בצומחת ויש בחיה וכו'. האמנם לענין המשכת רוח הקודש כיון שיש פגם בכל מקום שיהיה אינו יכול להמשיך כלל ולכן הבא לטהר צריך שיהיו כל מדרגותיו זכוכית לבנה נקיים מכל הלאת היצה"ר המעורב בכל המדרגות של הנפש וז"ש למשה ע"ה של נעלך מעל רגליך שיהיו כל איברי גופו וכחות נפשו בכל מדרגותיה הנזכרי' זכים מבלי סיג והומר עכור כלל כנזכר בס' תיקונין ולא ישאר בו זוהמת היצה"ר כלל זולת חלק הטוב המובחר שבו שהוא המוכרח לקיום הגוף בלבד ואז אין מעכב להבדיל בין כחות הנפש אל מקור' באור מהלכת הנשמות הדבק מקור רוח הקודש שבאור הי"ס. הרי נתבאר כי ע"י הפגם גורם מים רעות, הא' שאין תשוקת ורצון התחתון יכול לעלות עד מקור רוח הקודש וע"י כן גם רוח הקדש העליון אינו יכול להתפשט עד התחתון וכל זה מחמת מסך העונות הנז'. ואמנם גרמות הפגם נעשה נסכרת ע"י כחות שיתוף בגוף נפש דומם המתקשרים קשר אמיץ בגוף עצמו כי הוא כלי שבו פועלת הנפש בכל מיני כחותיה. אמנם אין כל כחות הנפש נמצאות בכל פגם כי יש פגם הפוגם בצומחת ויש בחיה ויש במדברת ויש בשכלית כנ"ל אבל כחות הנפש הדוממת וכחות הגוף נמצאים בכל מיני פגם שבעולם:

השער הד' בתנאי הנבואה בקיצור גדול. כבר נתבאר שיש פגמים פוגמין בנפש צומחת ויש בחיה וכו' וצריך לזכך את כולם א"כ צריך תחלה שישוב בתשובה גמורה מכל עבירות או מדות רעות ולא ישוב עוד אליהן כלל. ואח"כ יזהר לקיים כל מה שאפשר בזמן מרמ"ח מ"ע כמו שביארנו בחלק א' ובפרט מאלו שהן לקבוע עתים לתורה ביום ובלילה לא יגרע אפילו יום אחד ולהתפלל בכוונה שלימה ג' תפילות בכל יום ולקיים ברכת המזון וכל מיני ברכות הנהנין בכוונה ולכבד השבת בכל פרטיו ולקיים ואהבת לרעך כמוך בלב שלם ולק"ש ק"ש וציצית ותפילין בתפלותיו. אח"כ יזהר שלא יחטא כלל בשום שס"ה ל"ת ואפילו בדקדוקי סופרים ובפרט מאלו מכל חייבי כריתות וחייבי מיתה בידי שמים וחייבי מיתות ב"ד ומן שאר הלאוין יזהר בפרט מאלו מן הרכילות ול"ה ושיחה בטילה ולצנות והסתכלות בעריות ומכל קרי ומכל מיני קירוב אל הנדה ומן השבועה אפילו באמת ובשמירת שבת יותר מן הכל. ויזהר מכל מדות בלתי הגונות כי הן מזהימות את הנפש היסודית ובפרט מן הגאוה עד קצה האחרון עד אשר ישוב כאספסה התחתונה שבכל הדין עליו ויהיה מוטבע השפלות בלבו ממש עד אשר לא ירגיש בשמחה מהמכבד ובחרפה מהמחרפו ויהיו שניהן שוין בעיניו ומן הכעס אפילו שיכהו על לחיו כי אין דבר מונע רוח הקודש יותר מהכעס ומן הקפדה בתכלית האחרון אפי' עם בני ביתו ומן העצבות באחרון כי אין נבואה שורה כלל ואפילו על הראוי אליה מתוך עצבות ויהיה שמח בחלקו אפילו בעת שיסורין באין עליו כמ"ש ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך כו' ואחר כל זה יהיה עוסק בתורה בכל כחו בתורה לשמה לגמרי לעשות נחת רוח ליוצרו בלבד וכשיעסוק בתורה ובמצות יהיה שמח בקלה אחרון כמ"ש גם אנכי על המרחק כמוצא שלל רב כי ע"י כן ימשיך שפע בכל העולמות ועיקר הכל הוא יראתו ית' תמיד בכל רגע לבלתי יחטא וזה על ידי שיציר השם נגד עיניו כמ"ש שויתי ה' לנגדי תמיד ויכוין להדביק מחשבתו בו לא יפסוק אפילו רגע זה סוד ולדבקה בו ובו תדבק:

השער הה' באיכות הנבואה מה ענינה. הנה נתבאר כי אור הוא בצורת אדם מתפשט בכל ד' עולמות אבי"ע עד סוף ד' יסודות זה העולם השפל והוא נהדבק באורות אדם העליון הנקרא עשר ספירות והם מתלבשים בזה האור הנקרא אור מהלך הנשמות וכל נשמות התחתונים כלולות שם ובהדתם בעולם הזה להתלבש בגופות הם מניחים שרשיהן דבוקות בעיקר אבר משם מוצאו וענפי השרשים השם לבדם הם

יורדות בדרך התפשטות לבד ומתלבשות בגופות בעולם הזה כדמיון ענפי האילן שהן דבוקות ומושרשות בגוף האילן ממש ובוקעות עצמן למטה ונוגעת בקרקע עצמו בעודן נאחזות בגוף האילן וכאשר האדם הבא כרצונו לכרות נכרת אותו הענף מגוף האילן ונשאר ממנו ועומד בעצמו כרות הבהמה וזהו סוד הכרת הכרת הנפש ההיא וכו' וזהו סוד כי האדם עץ השדה וזהו סוד מ״ש הצדיקים שנכפלו שמם אברהם אברהם יעקב יעקב משה משה וכו'. אחד כנגד בחינת השרש שנשאר למעלה דבוק באילן וזהו הנקרא מזל של האדם וכמ״ש ז״ל שראה מרע״ה מזלו של ר״ע יושב וכו'. כי ממנו מזל השפע אל הענף שירד ונתלבש בגוף. והנה השורש הוא עליון מאד בהיות עולם האצילות הענף ארוך מאד מתפשט בכל העולמות עד התלבש קצהו בכח הגוף ובכל מדרגה בכל עולם מניח שם שורש א' באופן שאין לה שרשים לאין קץ זה למעלה מזה ועפ״י מעשיו זוכה להעלות לכולן כי כל מדרגות עולם העשיה שרשיו אשר הניח שם נקראו כולן נפש אחד שלימה דעשיה ועד״ז בשאר המדרגות. ובזה יתבאר ענין הנבואה כי אחר היות האדם בחומר זך בלי זוהמת היצה״ר ולא בכחות הנפש היסודית כלל ולא יש בידו חטא הפוגם באיזו שורש משרשי נשמתו הנה כאשר יכוין עצמו להדבק עד שרשו העליון יוכל להדבק בו :

ואמנם העה״ז שהוא ראוי לכך צריך להפשיט נשמתו מכל וכל ולהפרידה מכל עניני החומר ואז תוכל לדבק בשרשה הרוחני והנה אין ענין ההפשטות הזה שתמצא כתוב בכל הספרים בעניני הנבואה ורוח הקודש ההפשטות מגשמיות שהנשמה יוצאת מגופו ממש כענין השינה שאם כן אין זו נבואה אלא חלום ככל החלומות. אמנם השגת רוח הקודש על האדם הוא בהיות הנשמה בגופו בהקיץ ולא הלא ממנו אבל ענין ההתפשטות הוא כי יסור כל מחשבותיו לגמרי. והנה המדמה שבו שהוא כח נמשך מהנפש החיה היסודית שבו יפסיקו מלדמות ולחשוב ולהרהר בשום ענין מעניני העולם הזה כאלו יצאה נשמתו ממנו ואז יהפך כח המדמה מחשבותיו לדמות ולצייר כאלו עולה בעולמות העליונים בשרשי נשמתו אשר לו שם מזה לזה עד שהגיע ציור דמיונו במקור שלו העליון והוקקו צור' כל האורות במחשבה כאלו מצייר ורואה אותם כפי דרך כחו המדמה לצייר בדעתו עניני העה״ז אע״פ שאינו רואה אותם כנודע בחכמת הטבע ואז יחשוב ויכוין לקבל אור מן הי״ס מאותה הנקודה אשר שורש נשמתו נאחזת שם ויכוין להעלות גם את הי״ס זו לזו עד הא״ס וימשיך לשם האורה משם עד למטה דרך ירידה עד סוף וכאשר ירד האור על ידו אליהם הם שמחים בזה ומאירין מאותו האור שהמשיך אל שרש נשמתו הנאחזת בהם כפי החלק הראוי לה ויכוין להוריד דרך ממדרגה למדרגה שיגיע האור והשפע ההוא אל נפשו השכלית שבגופו ומשם יגיע עד נפש החיה וכח המדמה שבו ושם יצטיירו העניינים ההם ציור גשמי בכחו המדמה ואז יבינם כאלו רואה אותן בעין ממש ולפעמים אותו האור היורד יצטייר בכח המדמה בדמות מלאך הדובר בו ורואה אותו או שומע קולו וכיוצא בזה המאיר מהמשה חושים הידועים הנפשיים שבכח המדמה ומשם יועתקו אל חיצוניות הה' חושים החיצונים אשר גם הם מנפש החיה כנודע ואז יראה וישמע ויריח וידבר בחושיו הגשמיים ממש וכמ״ש רוח ה' דבר בי ומלתו על לשוני כי יתגשם ויצטייר האור ההוא בחושים הגשמיים ולפעמים תהיה נבואתו בחמש חושים הרוחניים אשר בכחו המדמה בלבד וכל זה הוא בהתפשטות כח המדמה לגמרי מכל מחשבות החומר כנזכר. נמצא שהנבואה הוא בדמיון החלום שנשמתו השכלית יוצאת ממנו ועולה למעלה ממדרגה למדרגה ושם צופה ומביט ואח״כ חוזר ויורד ומשפיע זה האור על הנפש החיה אשר בה כח המדמה ושם מצטיירין ומתגשמין יותר אותן הדברים והקיץ האדם זוכרת נפשו העניינים ההם בכח השומר ובכח הזוכר אשר גם הם בנפש החיה כנודע בחכמת הטבע והרי נתבאר ענין הנבואה וענין החלום היטיב כי זה בעוד הנפש בגופו וזה אחר צאת הנפש האמנם בנבואה עצמה יש שני מינים הא' נבואת שאר הנביאים שבעת שהאור נשפע ומגיע בירידתו אל נפש השכלית אשר בו ומשם יורדת אל הנפש השכלית אשר בו ומשם יורדת אל הנפש החיה להצטייר שם בה' חושים הפנימים אשר בכח המדמה היו החושים החיצונים נרתעין ברעד גדול והיו נופלין כי אין כח בהן לקבל האור ההוא ולציירו ולהגשימו בחושים החומרים והנבואה ע״ד הזה נקרא חלום אע״פ שאינו חלום ממש כנזכר ותרדמה נפלה על אברם כו'. והמין השני הוא נבואה שלימה שלא נרתעין חושי החומר כלל ומצטיירין בו בנחת וזו היתה נבואתו של מרע״ה והסיבה בזה היותו חומר זך לגמרי ונשתנה ע״י קדושת מעשיו להיות במדרגת הנפש כי הוסר זוהמתו ונשאר הטוב והזך אשר בגופו וגם בכחות נפש היסודית כי בהן נגדם יש בחינת גשם ולא בנפש השכלית ומשם ולמעלה. וכבר נתבאר היות שרשים לאין קץ לנשמת האדם כפי מעלת מקום מהלכה כך יתגדל כח המשכת שפע נבואתו וכן גם אם יהיה שרש מהלך נשמתו במקום עליון ולא תיקן ולא זכה להמשיך אל כל השרשים אשר משם ולמטה גם זה לא יוכל להמשיך שפע נבואתו אלא מאותה המדרגה אשר תיקן וזכה אליה משם בלבד ימשך שפע נבואתו ובזה יתבאר לך כמה מדרגות יש בנביאים לאין קץ ולא תחשוב כי כיון שביארנו שאין נפש הנביא יוצאה מגופו א״כ מה הפרש יש במחשבתו בלתי מגע י' לענות לפתוח השערים כו' והנה הענין כמ״ש למעלה כי כח הנפש כענין ענף ארוך מאד מתפשט מן השרש הדבק באילן עד גוף האדם ואותו הקו נמשך תמיד בהיות האדם דובק לעלות אל שרשו עולה אור מחשבתו הנקרא מושכל מן המשכיל שהוא הנפש המשכלת עד השכל עצמו שהוא השרש העליון אשר לנפשו ומתדבקים ונעשין א' ע״י ההשכלה עצמה שהיא השפע הנמשך מן השכל אל המשכיל. נמצא כי המושכל הוא האור והשפע עצמה היורד מן השכל אל נפש המשכלת וזה השפע והאור והמשכתו הוא ענין הנקרא מחשבה והבן זה היטב כי אין דבר רק הוא שאל״כ בטלה כל עניני כונת התפלות

והרהורי האדם הטובי' והרעים והרי נתבאר לך היות הנבואה מוכרחת ויכולה להיות כענין האדם התופס בידו בקלה ענף האילן בהיותו כפוף למטה ומנענעו בכח ואז כל האילן כולו מתנועע בהכרח. ואמנם לא יתנועעו העליונים במחשבת האדם התחתון זולתי בהיותו ראוי להמשיך האור העליון עליהם ואז בשמחה זו גם הם ימשכו מאתו האור עליו אבל (אם) אין בו יכולת להמשיך עליהם אור עליון לא יחשיבוהו כלל ולא ירצו להתקרב אליו לעוזרו ולהמשיך מחשבתו למעלה כי הבל היא ואין בה מועיל:

השער הששי במדרגות הנבואה מה ענין הנבואה בדורות ראשונים ומה ענין השגת רוח הקודש שאפשר להשיג גם בזמנינו זה והענין נבואת הנביאים כך

היא הנה נתבאר למעלה איך ד' עולמות הוא הנקרא אבי"ע ולמטה מכולם הוא העולם השפל הנחלק לד' יסודות וכן כחות נפשותיהן היסודית ונחלקות כענין י"ס. גם נתבאר כי בכל עולם יש אור פנימי הם הי"ס ולובש להם אור מחצב הנשמות ולובש לו אור מחצב המלאכים ולובש לו אור חשוך מחצב הקליפות ולובש לו העולם עצמו שהן הרקיעין שבאותו עולם וכן ממש הוא בעולם השפל כי חומר ד' היסודות הוא הגוף והעולם ובתוכו הן שאר האורות כל אחד כלול מד' בחינות הנפש היסודית. גם נתבאר היות מדרגות לאין קץ. וכבר נתבאר איכות הנבואה בשער ה' כי מחשבת הנביא מתפשטת ועולה ממדרגה למדרגה ממטה למעלה עד הגיעו למקום אחיזת שורש נשמתו ואז היה מחשב להעלות אור ספירה עד א"ס וממשיך משם אור חוזר ומורידו ממעלה למטה כמעלות אשר עלה עד הגיעו למטה בנפשו השכלית ונופלת חלקו באור ההוא כפי שיעור אחיזת שרש נשמתו למעלה ומשם ממשיכה בכח המדמה בנפש החיה שבו ושם מצטיירין הדברים בחושים הפנימי' אשר בכח המדמה או גם בחושים החיצונים. והנה המשכת המחשבה הזאת ודאי שלא מאליה היתה עולה אלא ע"י כוונות ויחודים נמסרו בידו מאת הנביא המלמדו להתנבא כענין בני הנביאים עם שמואל ואליהו ואלישע ז"ל כדי שבאותן הייחודים שהיה מייחד היה ממשיך האור והשפע כפי רצונו וזו היא תכלית ענין הנבואה. עוד שניות היו מלמדין אותן והם תפלות והזכרת שמות על שומרי הפתחים של הרקיעים ושל ההיכלות שבכל עולם ועולם מסוף העולמות שהן הד' יסודות והאוירים שבהם עד רום עולם האצילות כנזכר בספר הזוהר פרשת ויקהל בענין עליית התפלות דף ר"א ע"ב והנזכר בספ' היכלות ובברייתות שלהם ותחלה היו משתמשין לפתוח השערים שבאותה מדרגה ואח"כ היו מתייחדין הייחוד והתפלה המיוחדת כפי המדרגה ההיא וכך עולין ממדרגה למדרגה עד הגיעם לשרשם העליון ונוחים שם ואח"כ היו עוד ממשיכין מהשרשים עד הא"ס וחוזרין וממשיכין השפע למטה כנ"ל:

וענין השערים והשמות האלו פירושן הוא כי היו משביעין בכח שם קדוש א' שהוא מן הספירה שבאותו מד' נה אל המלאך המופרש ונחצב משם והוא הממונה על שער הרקיע עצמו שהוא כחומר שבמדרגה ההיא אשר יש לו ג"כ שם ידוע לאותו שער ופותחו ואז נכנסת מחשבת הנביא דרך בשער ההוא מאור לאור עד אור הפנימי של הספירה שבאותו מדרגה ואז מתפלל ומייחד היחוד וצריך לשם וכך עולה ממדרגה למדרגה והנה זה מראות יחזקאל הנקרא מעשה מרכבה להיות המדרגות מורכבות זו על זו. והתחלה נפתחו השמים שערי הרקיעים שהם אורות החומר והכלים שבאותו עולם ומשם נכנס אל הקליפות וז"ש וארא והנה רוח סערה וכו' וכמ"ש בהושע תחלת דבר ה' בהושע ר"ל תחלת התגלות דיבור הנבואה היה נגלה תחלה הקליפה וכחותיה שהם אשת זנונים וילדי זנונים. ואמנם בהיותו בשמים גם שם היה מתדבק ולזה כמ"ש נפתחו השמים ואראה מראות אלהים אבל כשהגיע למקום הקליפה לא היה נכנס המתדבק בהם אלא קורע ועובר בהם ואינו נדבק בהם רק ראיה בעלמא מוכרחת וזהו סוד אליה ז"ל לא ברעש ה' לא באש ה' כו'. ומשם נכנס למחילת אור המלאכים כנודע כי בין כל אור ואור יש פרגוד מפסיק וזהו סוד הנעלם שיש בענין החשמ"ל כי הוא בגימטריא מלבוש הוא הכלי והחומר של אורות המלאכים וה' יכפר בעדי בגלותי סוד נעלם הזה ואז ראה כחות המלאכים אשר כולם נחלקים לד' חיות וד' מחנות שכינה וז"ש ומתוכה דמות ד' חיות וכו' ומשם נכנס עד הגיעו אל אור הי"ס שבגמן וז"ש

ז"ש ועל דמות הכסא כמראה אדם וכו'. ואמנם כסא עצמו הוא אור מחצב הנשמות בסוד האבות הן המרכבה. ולכן נקרא הנפש כבוד כמ"ש למען יזמרך כבוד וכו' וכתיב על מה כבודי לכלימה וכו'. והנה גליתי אליך סוד עמוק כולל עניני המרכבה אשר לא זכו הדורות הקדמונים אליה וכבר נתבאר למעלה בשער הה' כי לא כל הנביאים יונקים ממקום אחד כי יש להם פרטים שאין להם קץ והם ס' רבוא בכל עולם וז"ש ז"ל ס' רבוא נביאים עמדו בישראל וכו' מרע"ה כולל כולן ושקול ככולן. ואמנם דרך כללות נתבאר מדרגתם כי מרע"ה היה עולה עד האצילות ושם רואה משם אלא הוא על ידי התלבשו בבריאה לבדה וגם זה אינו אלא בדרך מעבר לבד כי האצילות לבדו הוא נמנע וזהו סוד כי לא יראני האדם וחי ושאר הנביאים היו רואין באצילות ע"י התלבשות גמור באורות הבריאה ואחר החורבן היה יחזקאל והשגתו מן האצילות אחר התלבשו בבריאה והבריאה ביצירה התלבשות גמור. ומאז ואילך אין עוד אור אצילות והבריאה נגלין כלל ואל זה כוונו רז"ל כי אחר חגי זכריה ומלאכי פסקה נבואה לגמרי ונשתייר רוח הקודש והוא המשך אורות היצירה עצמו לבדם ומשם ולמטה וזהו הנקרא בתלמוד עליית הפרדס אשר הוא היצירה הנקרא עולם מטטרון וגם לזה היו שימושים ידועים לפתוח השערים שיש מן העולם שפל העשיה והיצירה ולייחד היחודים והתפלות הנאותים כפי עולם היצירה בי"ם שבהן וזה סוד שימוש פרקי היכלות שנשתמשו בו ר' נחוניא ור"ע ורבי ישמעאל ואנשי כנסת הגדולה ואח"כ שכחו גם דרכי השמושים ההם. ועוד אחרת כי נאבד טהרת אפר פרה בזמן האמוראים עד זמן אביי ורבא כנזכר בתלמוד ולכן לא נשתמשו מאז ואילך בעליות הפרדס ומאז ואילך נשתמשו בשימושי עולם העשיה לבדה להיותו עולם השפל מכולן וגם כי המלאכים שבה מיעוטן טוב ורובן רע ולא עוד אלא שהטוב והרע מדובקין יחד מאד לכן אין בו השגה כלל כי אי אפשר להשיג טוב לבדו ולכן מעורבת ההשגה בטוב ורע' אמת ושקר וזהו סוד ענין קבלה מעשית ולכן אסור להשתמש בה כי בהכרח יתדבק גם ברע המתדבק בטוב וחושב לטהר נפשו ומטנפה בסיבת הרע ההוא וגם אפי' שישיג הוא אמת בתערובת שקר ובפרט כי אין אפר פרה מצויה וטומאת הקליפות מתדבקת באדם המתקרב להשיג ע"י קבלה מעשית ולכן שומר נפשו ירחק מהם כי מלבד שטמאה יענש בגיהנם ואף גם בעולם הזה קבלה בידינו כי יעני הוא או זרעו או יחלה הוא או זרעו. וקח ראיה מרבי יוסף דילאריינא ורבי שלמה מלכו שנשתמשו בקבלה מעשית ונאבדו מן העולם וכל זה לסיבה הנזכר' כי אין טוב בלתי רע. ולא עוד אלא שמכריחין אותן בעל כרחן על ידי השבעות ואז מפתים אותם ומטין אותן לדרכים לא טובים עד שמאבדין נפשם. וגדולה מזו כי כל דרכי ההשבעות האלו העלימום הראשונים ואין אנו בקיאים היטב בדרכיהן וראוי להתרחק מהן בתכלית :

השער הז' בהנהגת רוח הקודש בזמנינו זה. אחר שהזהרנו את האדם בשער שקדם מכל דרכי ההשגה כנ"ל אל יתיאש האדם כי הנה בפסוק ודבורה אשה נביאה תנא דבי אליהו מעיד אני עלי שמים וארץ בין איש ובין אשה בין גוי ובין ישראל בין עבד בין שפחה הכל לפי מעשיו רוח הקודש שורה עליו. והנה באזנינו שמענו ובעינינו ראינו יחידי סגלה שהגיעו למדרגת רוח הקודש בזמנינו זה והיו מגידים עתידות ובהם בעלי חכמה לא נתגלו בדורות שקדמו אלינו כדי שלא להרפות ידי באים אל הקודש להתקדש אבאר איזו ענינים ואפתח כמלא פי מחט סדקות וה' הטוב לא ימנע טוב להולכים בתמים ותחלה נבאר כמה דברים בענייני ההשגה ובשער ז' אכתוב סדר ההנהגה בהם בעה"י :

הנה הדרך המובחר שבכולם הוא מה שכתבנו בשם תנא דבי אליהו ז"ל והיא הדרך שנהגו בה החסידים הפרושים הקדמונים והוא לשוב בתשובה שלימה מכל אשר קלקל ואח"כ ישלים נפשו בקיום מצות עשה בכונת תפלותיו בתכלית ובעסק התורה לשמה בזריזות כשור לעול עד יותש כחו ובמיעוט תענוגים ואכילה ושתיה ובקימה חצות לילה או שהות משם ובהרחקת כל המדות המגונות ובפרישות מכל האדם אפילו בעניני שיחה בטילה. ואח"כ יטהר גופו בטבילה תמיד ואח"כ יתבודד לעתים ויתבונן ביראת ה' וישים השם לנגד עיניו תמיד ויזהר להיות מחשבתו

פנויה מכל הבלי העוה"ז וידבק באהבתו ית' בחשק גדול וע"י כן אפשר שיזכה לרוח הקדש באחד מאלו האופנים שנאמר . הא' היא שימשוך על נפשו אור עליון משרש נפשו עליונה כנ"ל בשער ב' ומתגלה אליו וזה הוא רוח הקודש גמור . הב' הוא שע"י עסקו בתורה או קיומו איזה מצוה אשר נתבאר בדברי רז"ל כל העושה מצוה אחת קנה לו פרקליט אחד ולכך ממנה מלאך ממש אך בתנאי שיקיימנה תמיד וברוב כונה כהלכתה ואז יתגלה אליו המלאך ההוא וזהו ענין מה שנמצא כתוב בספרים כנגד המלאכים הנקראי' מגידים אלא שאם לא תהיה המצוה כהלכתה יהיה המגיד ההוא מעורב טוב ברע אמת ושקר . הג' הוא שע"י חסידות כנ"ל יתגלה אליו אליהו ז"ל כפי חסידותיו תגדל אליו . הד' היא גדולה מכולן והוא כי יזכה שיגלה אליו איזו נפש מהצדיקים הנפטרים הראשונים אם מאותן שהן משורש נפשו כנודע א' מזולתם אלא מפני שעשה איזה מצוה כתיקונה כמותו והזוכים למעלה זו ישיג שיודיעו חכמות וסודות גנוזים שבתורה עד להפליא וכל זה כפי מעשיו. הה' והוא הגרוע מכולן כי יראה בחלומותיו עניני עתידות וחכמה קרובים אל רוח הקודש והנה הדרך הזאת היא הדרך הישרה כי כיון שאין האדם משביע ולא מכריח העליונים כי אם בכח מעשיו הטובות ובקדושתו ודאי שרוח הקודש הטהור ישרה עליו בלי תערובות רע כלל משא"כ בהיות האדם מכריח או מבקש דרכי ההשבעה בכח מעשים ותפלות ויחודים האם ישעה בהם כל שהוא אפשר שיזדמנו לו דברי חצונים מעורבים . עוד יש דרכים אחרים ע"י מעשים הנאמרים בחלק הד' והם להמשיך עליו אחד מאופני' הנזכרי' אף אם לא יבאו מעצמן וצריכין קדושה וטהרה גדולה כדי שלא יהיה בהם תערובות כנזכר אמנם הדרך הראשונה היו דורכין בה אף בדורות הראשונים וכמ"ש הרמב"ן ז"ל בפסוק ולדבקה בו ובאגרת הקדושה אשר היכל בע"ד בענין בן עזאי שהיה יושב ודורש והאש מלהטת סביבותיו :

השער הח'

לבאר הנהגת הבא להתקדש בזמננו בדרך קצרה מאד . צריך שיזדכך ד' זכוכים הא' לשוב מכל חטאיו הן במל"ת הן במניעת קיום מ"ע הן בכל דברי סופרים הן בכל מיני מדות מגונות ולא ישוב עוד אליהם ובפרט מכל חייבי כריתות ומיתות וחלול ה' ובשמירת שבת ומן הנדה ומכל מיני קרי ומן השבועה אפי' באמת והסתכלות בעריות מל"ה ומהרכילות והליצנות ומן שיחה בטילה ויתרחק מן הגאוה והכעס והקפדנות והעצבות ויתנהג בענוה ובשפלות ויהיה שמח בחלקו . הזכוך הב' בקיימו כל רמ"ח עשה דאורייתא ומדברי סופרים ובפרט קביעת עתים לתורה ותפלה בכונה וברכת המזון וכל ברכות בכונה ולאהוב כל א' מישראל כנפשו ולכבד השבת בכל פרטיו . וכל לילה יקום אחר חצות להתאבל על ירושלים ולעסוק בתורה וכל מעשיו יהיו לש"ש באהבה . הזכוך הג' והד' הם בעת שיכין עצמו להתקדש ברוח הקדש הא' הוא בטהרת הגוף בטבילה ובגדים נקיים הב' הוא בעת שיכין עצמו לקבל רוח הקודש אחר אשר הוטבע בו כל מדות טובות בקנין יכנס בבית יחידי בטבילה ובקדושה במקום שלא יטרדוהו קולות בני אדם וצפצופי עופות ואם יהיה חצות הוא יותר נכון לכל הדברים ויסגור עיניו ויפשיט מחשבתו מכל עניני העוה"ז כאלו יצאה נפשו ממנו כמת שאינו מרגיש כלל אח"כ יתאמץ ויתחזק בחשק אמיץ להרהר בעולם העליון ולהתדבק שם בשורש נשמתו ובאורות עליונים וידמה בעצמו כאלו יצאה נפשו ועלתה למעלה ויצייר עולמות העליונים כאלו עומד בהם ואם עשה איזה יחוד יהרהר בו להמשיך בזה אור ושפע בכל העולמות ויכוין לקבל גם הוא חלקו באחרונה ויתבודד במחשבה כאלו נחה עליו הרוח עד שיעור מה ואם לא ירגיש מאומה נראה כי עדיין אינו ראוי ומוכן ולכן יתחזק עוד מאז ואילך בעבודה ובקדושה ויחזור אחר ימים להתבודד ע"ד הנזכר עד אשר יזכה ותנוח עליו הרוח . וכאשר תחול עליו צריך שיבחון אולי עדיין אינו זך ונקי והרוח הזה הוא סטרא אחרא או על הפחות תערובת רע בטוב ומעשה בן עזאי ובן זומא בעלותם לפרדס יוכיח וזה יבחן על ידי מה שנגלה אליו אם כל דבריו אמת או שקר ואמת מעורבין אם דבריו בדברים בטלי' של הבלי העולם הזה או בדברים שאינן וכיוצא בזה כי אז צריך לדחותו מעליו וגם להתחזק יותר ויותר בעבודה עד שיהיו כל דבריו נאמנים וביראת שמים וכו' כי בתחלה תחול עליו הרוח במקרה לעתים רחוקות וגם שיהיו דברים קלים ולא בדברים עמוקים . וגם שדבריו יהיו מעטים כל אשר ילך יתחזק כוחו בכל ה' פרטים הנזכר . והנה

כלל הכל הוא זיכוך החומר עד קצה האחרון ועקירת הרהורי המחשבה וכח המדמה שבו לגמרי ויתדבק בעליונים בתכלית הדבוק. והנה צריך שתתבונן בכל מה שכתבנו בה"א בשער הי' כי שם נתבאר סדר הנהגת החסידים יותר בביאור :

החלק הד' באופני השמות בהשגת רוח הקודש. כבר ביארנו בחלק ב' ש"ז כי ה' אופני השגה הם רוח הקודש ונשמות צדיקים ומלאכים הנקראים מגידים ואליהו ז"ל והלום. וכל אחד מהן אפשר שהושג מאליהו על ידי קדושת האדם ועסקו בתורה מבלי הצטרך מעשה אחר גם אפשר להשיגם על ידי מעשה פרטי אחר שיקדש היות האדם ראוי ומוכן להשגה וענין זה השני יתבאר בחלק הזה מכל הנמצא כתוב בספרי החכמים הקדמונים ויחלק לג' שערים. הא' באופני המעשים הב' באופן ההשגה וכבר כתבתי בספרי הגדול הנקרא עץ חיים כמה ייחודים ומיני דרכים נפלאים בענין ההשגה אם יגזור השי"ת אכתבם באר היטב בחלק בפני עצמו :

נ שלם הספר הזה שבח לאל בורא עולם :

אזהרה לנכנס לטייל בפרדס הועתק מספר מקדש מלך

אתה בן אדם שים לבבך למ"ש האר"י ז"ל בריש ס' כנפי יונה וז"ל. דע שדוקא כדי להבין ניתן לנו רשות לעשות משל באיברי' גופני' כמש"ה משברי אחזה אלוה אבל אתה חכם טהר רעיונך לדעת כי למעלה אין שום דבר גשמי חלילה. וקודם האצילות אין לנו רשות לעסוק בו ולא לדמות צורה ודמיון כלל רק לשבר את האזן אנו צריכין לדבר דרך משל. והחכם יבין מדעתו כי אין שום מציאות ציור ח"ו אמנם מי' ספי' ולמטה אפשר לדבר ד"מ ודמיון עכ"ל הם. ובפרושו לספרא דצניעותא כתב וז"ל. אל יפתוך רעיוניך לומר כי יש במקום הנאצלים העליונים מראות וגוונים כי הם הסוברי' כן הם קרואי שאול ובה נידונים על כי יחפאו דברים על אדוני האדונים כי אין שם גוון ולא מראה רואה ואינו נראה המתגאה על גאה. הן אמת כי שרשם למעלה ויהיו תוצאותיו הימה כי שם נפלו את אשר כבר עשוהו השרשים העליונים כי כח הגוונים לבן אדום ירוק שחור וזולתם שם עכ"ל: ובספרי הקדמונים כמה אזהרות על זה שלא לתאר ולא ליחס גוונים תוארי הגשם אל הנאצלים ובאדרא רבא ארור האיש וכו' ובתיקון ק"ת ע"ש: ומה שתראה כינוי זכר ונקבה זיווג ונשיקין וכדומה. תדע כי פי' זכר היא המדה המשפעת ונקבה תקרא מדה המקבלת השפע. ועוד הזיווג המיוחס לספירות הוא חיבור הזכר המשפיע עם הנקבה ועניינו היא המתקת גבורות הנקבה בחסדי' של הזכר כמ"ש ג"כ בס' מבוא שערי' שע' ג' ח"ב פ"ב ובשיתו' של מדה"ר עם מדה"ד בבריאת העולם הוא עצמו סוד הזיווג וסוד הנשיקין הוא דביקות רוחא ברוחא רוחניות הספירות זה עם זה. וסוד העיבור היא שרשי הנמצאות שהנקבה מקבלת מהזכר הם נתקנים בה ומצטיירי' בציור רוחני כי בעוד' בזכר הם בדקות גדול ומוסר אותם אל הנקבה כדי להביא הנמצאי' אל בישול מציאתי' גלויים בפועל כמ"ש בזוהר פרשת תזריע דף ע"ג ז"ל כולן בחכמה כלילן ולא נפקין לבר אלא בשבילין ידיען לגבי בינה ומתמן אתתקנו הה"ד ובתבונה יתכונן וע"ד כולם בחכמה עשית בבינה עכ"ל וסוד הלידה ויניקה גדלות כולם הם כנויים אל המצאת הנמצאות והשתנות ממציאות דק אל מציאות עב עד שנגלים ובאים אל גמר מציאות' :

ודע כי חכמי הזוהר והאר"י ז"ל הוכרחו להשתמש באלו התוארי' והכנויים ממאורעות הגופות כדי לבאר סודות נפלאות אשר אין דרך ואופן לבארם כי אם באלו הכינוים ומשלי' גופנים. וכדי להבין ניתן לנו רשות לעשות משל בענייני' גופנים כי תמונת האדם עשוי ומסודר בחכמה נפלאה בצלם העליונים והעליוני' הם על דרך אורות השמות. דרך משל ע"ב דאבא עושה אור במשל פרצוף זכר כו' והשמות הם שמזדווגים ומתחברי' ומשפיעים האורות זה לזה כי נקראו שמות הספירות על שם אורות השמות שיש בתוכם והכל רוחניות גמור כי אינם אורות כאור הנר והשמש חלילה כי אור זה הוא גשמי נרגש בחוש הראות אלא להיותו היותר זך והיקר שבחושים הורשנו להשתמש בו למשל ודמיון בעלמא. הלא תראה מ"ש בספר הפלאה דף י"ג וז"ל ילוד אשה לא יוכל להשיג במדות האלו שאם יש השגה בדבר א"כ הגבלות מקום לאלהות ולכן א"א להשיג כי אפי' במדות אינם משיגים של

מדם

צדה למה שלמעלה ממנו כ"ש לאין סוף שמחיה אותם שלא יוכלו להשיגו וכ"ש וק"ו המין האנושי ס
ע"ש . והמושג אלינו מעניינם אינו אלא מצד פעולתם כי מצד הספירות עצמם אין אנו משיג
כחם רק שהם כחות אלהים שהאציל הא"ס כדי להנהיג התחתונים :

והנה ידעת מ"ש הפרדס בשער ה' פרק ד' משל נאה אל אבן החלמיש שמוציאין ממנה האש כל י
הכאת הברזל בה שלא יצדק לומר שהאש ההוא ממש היה בתוך האבן והאבן נחלק לר
החלקי' כפי חלקי הניצוצות הניתזין ממנה זה ודאי לא יעלה על לב משכיל אלא האש ההוא נע
בתוך האבן ומיוחד בה באופן שאין בין האבן והאש שבתוכה חילוק ופירוד כלל . כן הדבר בע
האלהות השפע וקודם התפשטו לנהל התחתונים היו הספירות מתייחדים איש באחיו וכו
מיוחדים בעצמותו ב"ה . וא"ת למה יכנס האדם באלו הענינים פן יהרסו אל ה' לראות ס
וטוב להסתפק בפשטי התורה לבד :

תשובתך היות ידיעתו ית' מוטל על כל ת"ה שיש בו דעת להכיר בוראו כמ"ש בזוהר שיר השירי'
י"ח וז"ל חכמתא דאצטריך ב"נ למנדע חד למנדע ולאסתכלא ברזא דמארי' וחד למנדע ל
גופיה ולאשתמודע מאן איהו ואיך אתברי ומאן אתי ולאן יהך ותקונא דגופא האיך איתתקן והא
איהו זמין למיהב דינא קמא מלכא דכולא וחד למנדע ולאסתכלא ברזין דנשמתין מאי היא האי נ
דביה ומאן אתיא ועל מה אתיא בהאי גופא טיפה סרוחה וחד למינדע ולאסתכלא בהאי על
דאיהו ביה ועל מה אתתקן ולבתר ברזין עילאין דעלמא דלעילא לאשתמודעא למאריה וכל דא ס
בר נש בגו רזין דאורייתא ת"ח כו' ע"ש שהאריך :

ובזוהר פ' תרומה דף קע"ח וז"ל ובעלמא דאתי יזכה למיקם במחיצת חסידים אע"ג דלא קרי
גרביה כיון דזכה לאשגחה ידיעת מאריה ואיכוין ביה כדקא יאות עכ"ל ובזוהר פק
דף רמ"ז ע"ב וז"ל כדין שאלו לה ברזא דחכמתא דמארי כו' דלית לה אגרא בההוא עלמא כא
דמשתדלי בחכמתא לאסתכלא ביקרא דמאריהון ולית שיעורא לאגרא ואינון דידעי חכמתא ביק
דמאריהון כו' ע"ש :

והנה ע"י חכמת הקבלה יבין סוד האחדות וענין הנהגה האלהית ורמז לאיברים והכנוים הכתו
בתורה איך יתייחסו אל הבורא ב"ה והשתלשלות הספירות מהא"ס ב"ה ויהודם על ידי הת
צלות ומדרגות הנשמות והמלאכים וגן עדן וגיהנם והקליפות ובירור מהן ניצוצות הקדושה וכמ
הרמ"ז ז"ל בליקוטי תורה פ' ויקרא וז"ל כל כונתינו בתשובה ומעש"ט להמשיך השפע ביושר כו' ו
תרי"ג מצות נגד תרי"ג איברים וגידים של האדם ביושר צלם אלהים . ובסודות התורה י
תכלית שלימותו וימצא חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם :

עוד מצאתי ליקוטים ממהר"ש מאוסטרפאליא

איתא בילקוט למודים דהיינו בפליאה דר"ג קרא אין ישראל נגאלי' אלא בזכות ל"א מצות דהיינו י
השם . ביכורים . אהבה להקב"ה . תשובה . ברכה . עומר . דין . יבום . משנה . עירוב .
שכיר . נטילת ידים . כלאים . שעטנז . מצות ראיה . ואהבת . ועבדתם . וידוי . דמעות . יראה . יד
השם המיוחד . דם נדה . יין נסך . נתינת העני . והיה אם שמוע . עשירית האיפה . כיבוד . מגי
צדקה . מעשר . חלה . והם ל"א מצות . והם מסוגלים לחוציא בני ישראל מעבדות לחרות . ואלו
מצות לא היו בבני ישראל במצרי' ונגאלו למען שמו הגדול ולדעתי זה הפסוק הנאמר על ישראל ש
ממצרים ותבאי בעדי עדיים שדים נכינו ושערך צמח ואת ערום ועריה . דע נוטריקון של הפסוק
(ותבאי) וידוי . תשובה . ברכה . אהבה . יראה (בעדי) ביכורים . עומר . דין . יבום . (עדיים) עש
האיפה . דם . ידיעת השם . יחוד . משנה (שדים) שכר שכיר . דמעות . יין . מגילה . (נכונו) נט
כיבוד . נתינת עניים . ואהבת . ועבדתם . (שערך) שעטנז . עירוב . ראיה . כלאים . (צמח) צד
מעשר . חלה . (ואת) והיה אם שמוע הרי כל הפסוק מרומז עד וי"ו של ואת ועד בכלל נרמזין אלו
מצות . וישראל היו טרומים מהם וזה סוד נה שאמרו רז"ל ערום ועריה בלא מצות היינו ב
אל"ף מצות הנ"ל והענין פלא גדול :

סליק